

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
ВТОРИОТ КВАРТАЛ ОД 2018 ГОДИНА***

октомври 2018 година

СОДРЖИНА

Резиме	3
I. Структура на банкарскиот систем	5
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем.....	6
II. Ризици во банкарското работење.....	8
1. Кредитен ризик	9
2. Ликвидносен ризик.....	24
3. Валутен ризик	32
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	36
5. Ризик од несолвентност	40
III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем	47
1. Активности на банките	48
2. Профитабилност	59
АНЕКСИ	65

Резиме

Во вториот квартал од 2018 година, банкарскиот систем на Република Македонија ја задржа и ја зацврсти својата стабилност. Забрзувањето на активностите на банкарскиот систем и натамошното подобрување на неговата профитабилност најмногу го одбележаа овој квартал. По остварениот сезонски пад во првото тримесечје од годината, во вториот квартал од 2018 година, кредитната активност и депозитната база на банкарскиот систем забележаа зголемување, коешто се одразува со забрзан раст на активата на банкарскиот сектор, од 1,5%. Во услови на натамошно умерено олеснување на кредитните услови, кредитната активност на банкарскиот сектор оствари раст од 2,7% во текот на вториот квартал од годината. Погolem придонес кон растот на активноста на кредитниот пазар имаше секторот „домаќинства“, но и кредитирањето на корпоративниот сектор беше исто така солидно и имаше значителен придонес кон кварталната промена на кредитната активност. Растот од 2,5% кај депозитите во вториот квартал произлегува од депозитите на претпријатијата, со натамошен придонес на депозитите на домаќинствата. Анализирани според рочноста, депозитите по видување имаа најголем придонес за растот на вкупните депозити.

Во вториот квартал од годината дојде до одредено остварување на кредитниот ризик, отсликан преку кварталниот раст на нефункционалните кредити од 2,1%. Овој раст беше повеќе присутен во корпоративното кредитно портфолио на банките и беше концентриран кај неколку поголеми клиенти. Нефункционалните кредити на домаќинствата го забрзаа кварталниот раст, до нивото од 3%, за што најголем придонес дадоа потрошувачките кредити одобрени на подолги рокови. Исто така, секторот „домаќинства“ имаше повисок придонес во кварталниот раст на пролонгираните кредити и кредитите со доцнење во исплата на обврските од 61 до 90 дена, што навестува можен натамошен раст на нефункционалните кредити одобрени на овој сектор. Поради солидниот раст на кредитната активност на банките, учеството на нефункционалните во вкупните кредити, во второто тримесечје од годината се задржа на истото ниво во одделните секторски сегменти од портфолиото на нефинансиските субјекти (7,8% во портфолиото на претпријатијата и 2,4% кај домаќинствата). Високата покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста се задржа и во вториот квартал од 2018 година (81%), што при задоволителен обем и квалитет на сопствените средства, ги ограничува негативните ефекти врз солвентното работење на банките, од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити.

Показателите за ликвидноста на банкарскиот систем се одржаа на стабилно ниво, при што ликвидните средства учествуваат со околу една третина во вкупните средства на банките, покривајќи повеќе од половината од краткорочните обврски и близу 60% од вкупните депозити на домаќинствата. Позитивните трендови кај депозитната база на банкарскиот систем обезбедуваат стабилни извори за финансирање на кредитниот раст, што најдобро се согледува од движењата на показателот за учеството на кредитите во вкупните депозити коешто, на агрегирано ниво, се одржува на нивото од околу 87%.

Во првото полугодие од 2018 година, банкарскиот систем оствари висока добивка којашто е речиси двојно повисока во споредба со добивката остварена во истиот период од 2017 година. Така, стапките на поврат на просечната актива и просечниот капитал и резерви достигнаа солидни нивоа, од 2,4% и 21,3%, соодветно. Најголем придонес во зголемувањето на добивката имаа настани од првиот квартал на 2018 година, поврзани со

наплатата на поголеми износи нефункционални побарувања од еден клиент и остварување капитална добивка од продажба на капитално вложување. Сепак, и доколку се изземат ефектите од овие настани, добивката на банкарскиот систем е повисока (за 32%), во споредба со првите шест месеци од 2017 година, најмногу како резултат на спроведените продажби на имот преземен врз основа на ненаплатени побарувања. Исто така, во првото полугодие од 2018 година, банките ги скратија и оперативните трошоци, намалувајќи го показателот за соодносот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи до ниво од 44,6%.

Показателите за солвентноста на банкарскиот систем бележат мало подобрување, што најмногу произлегува од зголемувањето на капиталните позиции, заради реинвестирање на добивките, и покрај позначителниот раст на активностите на банките. Така, стапката на адекватност на капиталот минимално се зголеми до нивото од 16,5%. Стапката на редовен основен капитал изнесува 15%, што е многу блиску до стапката на адекватност на капиталот и упатува на задоволителен квалитет на капиталните позиции на банкарскиот систем. На агрегирано ниво, банкарскиот систем и натаму располага со „слободен“ капитал, над утврдениот регулаторен¹ и супервизорски минимум, чиешто учество изнесува 8,6% од вкупните сопствени средства.

Директните изложености на банкарскиот систем на валутен ризик и ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се сè уште мали и учествуваат со 6,5% и 4,9%, соодветно, во вкупните сопствени средства. Сепак, со позначителната застапеност на кредитите со валутна компонента на домаќинствата и нефинансиските друштва, се издвојува значењето на валутниот ризик за нивната стабилност и следствено, за стабилноста на банките, за што суштински предуслов претставува политиката на стабилен девизен курс на денарот во однос со еврото. Исто така, во услови на постепено напуштање на примената на еднострано прилагодливите каматни стапки, банките неминовно се соочени со потребата од позначително унапредување на сопствените капацитети за управување со ризикот од промена на каматните стапки, како и од подигање на нивото на проактивност, заради соодветна процена на идните движења во економијата и трансмисијата на ефектите од нив врз работењето на банките.

---

¹ Вклучувајќи ги и заштитните слоеви на капиталот.

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

Во вториот квартал од 2018 година, во Република Македонија функционираат петнаесет банки, чијшто број е непроменет во однос на претходниот квартал. Исто така, и бројот на банки во претежна странска сопственост (единаесет банки) и бројот на подружници на странски банки (шест банки) е непроменет.

Табела бр. 1

Структура на поважните позиции од билансите, според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.6.2018 година)
во милиони денари и во проценти

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	11	38.951	71,5%	335.470	71,0%	240.963	79,5%	243.398	70,2%	18.169	73,1%	6.742	74,6%
- подружници на странски банки	6	33.480	61,5%	272.669	57,7%	196.884	65,0%	200.846	57,9%	15.225	61,3%	6.205	68,6%
- Австрија	1	2.265	4,2%	19.104	4,0%	13.798	4,6%	11.772	3,4%	932	3,8%	64	0,7%
- Бугарија	1	1.201	2,2%	8.985	1,9%	6.148	2,0%	6.665	1,9%	356	1,4%	3	0,0%
- Грција	1	11.457	21,0%	88.671	18,8%	64.503	21,3%	70.818	20,4%	5.408	21,8%	2.649	29,3%
- Словенија	1	8.988	16,5%	75.074	15,9%	53.752	17,7%	59.568	17,2%	4.890	19,7%	2.398	26,5%
- Турција	1	5.854	10,7%	43.616	9,2%	30.052	9,9%	25.818	7,4%	1.906	7,7%	521	5,8%
- Франција	1	3.714	6,8%	37.218	7,9%	28.631	9,5%	26.203	7,6%	1.732	7,0%	570	6,3%
- останати банки во претежна странска сопственост	5	5.471	10,0%	62.801	13,3%	44.080	14,5%	42.552	12,3%	2.943	11,8%	537	5,9%
- Бугарија	2	2.004	3,7%	19.961	4,2%	14.279	4,7%	14.367	4,1%	1.018	4,1%	116	1,3%
- Германија	1	2.550	4,7%	25.098	5,3%	18.805	6,2%	14.956	4,3%	1.041	4,2%	310	3,4%
- Швајцарија	2	916	1,7%	17.742	3,8%	10.995	3,6%	13.229	3,8%	884	3,6%	111	1,2%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	15.516	28,5%	137.334	29,0%	62.002	20,5%	103.556	29,8%	6.673	26,9%	2.301	25,4%
- приватна сопственост	3	12.961	23,8%	126.037	26,7%	61.975	20,5%	103.556	29,8%	6.537	26,3%	2.248	24,9%
- државна сопственост	1	2.555	4,7%	11.296	2,4%	27	0,0%	0	0,0%	136	0,5%	53	0,6%
Вкупно:	15	54.467	100,0%	472.804	100,0%	302.965	100,0%	346.953	100,0%	24.842	100,0%	9.043	100,0%

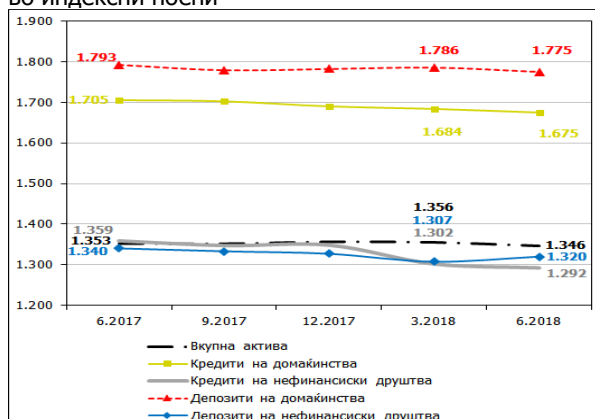
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2017-30.6.2018 година).

Во првата половина од 2018 година, банките во претежна странска сопственост го зајакнаа своето учество во сите поважни позиции од билансите на банките, со исклучок на учеството во финансискиот резултат, коешто се намали за 2,7 процентни поени. Сепак, нивното учество и натаму е највисоко кај кредитната активност (79,5%) и кај финансискиот резултат (74,6%).

Графикон бр. 1
Херфиндалов индекс
во индексни поени

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

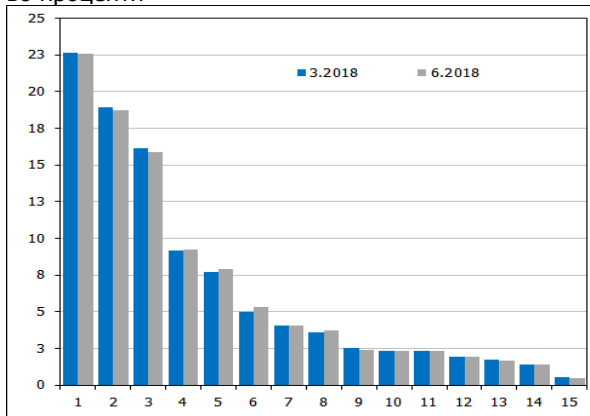
Табела бр. 2
Показатели за концентрацијата на
поважните позиции од билансите кај
трите и петте најголеми банки
во проценти

Позиција	30.06.2018		31.03.2018	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Вкупна актива	57,2	74,3	57,7	74,6
Кредити на домаќинства	60,9	78,3	61,2	78,6
Кредити на нефинансиски друштва	50,3	72,0	50,9	72,3
Депозити на домаќинства	69,8	79,9	70,1	80,0
Депозити на нефинансиски друштва	50,2	76,9	49,6	76,2
Финансиски резултат*	79,0	91,0	79,3	91,5
Вкупни приходи*	63,5	78,1	64,1	78,1

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.6.2017-30.6.2018 година).

Графикон бр. 2 Учества на поединечните
банки во вкупната актива на банкарскиот
систем
во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Концентрацијата во банкарскиот систем мерена според Херфиндаловиот индекс² главно и натаму се движи по надолна линија. Херфиндаловиот индекс се намалува кај сите анализирани категории на активности, освен кај депозитите на нефинансиските друштва, каде што, и покрај зголемувањето, сè уште е во рамките на прифатливите вредности³.

Показателите за учеството на одделните категории активности од билансите на трите и петте најголеми банки во банкарскиот систем го потврдуваат намалувањето на концентрацијата, со исклучок на показателот за депозитите на нефинансиските друштва, којшто бележи квартално зголемување.

Со исклучок на одредени мали промени кај некои банки од групата големи и средни банки, пазарните учества на останатите банки во вкупната актива на банкарскиот систем се исти како и на крајот од првиот квартал од 2018 година. Пазарното учество во вкупната актива на петте најголеми банки во системот се намали за 0,3 п.п. (и изнесува 74,3%), но нема промени во распонот (22,1 процентен поен) помеѓу банката со највисоко и банката со најниско пазарно учество. Девет банки, коишто заедно зафаќаат една петтина од вкупната актива, имаат поединечни пазарни учества помали од 5%.

² Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата

$$HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2, \text{ каде што } S \text{ е учеството на секоја банка во}$$

вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот.

³ Кога индексот се движи во интервал од 1.000 до 1.800 поени, нивото на концентрација се смета за прифатливо.

II. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

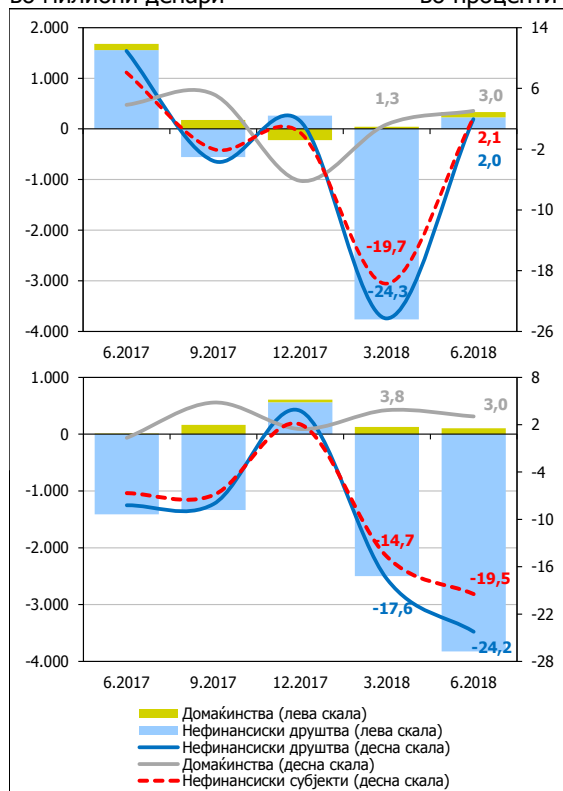
Во вториот квартал од 2018 година, немаше позначителни промени во нивото на кредитниот ризик во билансите на банките, и покрај тоа што дојде до одредено остварување на кредитниот ризик⁴ од одделни поголеми корпоративни клиенти и од секторот „домаќинства“. Вкупните нефункционални кредити се зголемија за 2,1%, но овој раст не се одрази врз учеството на нефункционалните во вкупните кредити коешто е непроменето во однос на претходниот квартал и изнесува 5,1%. Според секторите, остварувањето на кредитниот ризик е повисоко кај корпоративниот сектор. Сепак, стапката на нефункционални корпоративни кредити на 30.6.2018 година е непроменета во споредба со претходниот квартал и изнесува 7,8%, заради сличните квартални стапки на раст на нефункционалните и вкупните кредити кон овој сектор. Дел од растот на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор произлегува и од домаќинствата, и тоа од зголемувањето на нефункционалните потрошувачки кредити со рок на отплата еднаков или подолг од осум години. Сепак, стапката на нефункционални кредити на домаќинствата е стабилна и на релативно ниско ниво (2,4% на 30.6.2018 година). Но, поради олеснувањето на условите во доменот на потрошувачкото кредитирање, како и појавата на одредени сигнали за можно намалување на квалитетот (на пример, сè почесто пролонгирање на рочноста на постечките кредити при истовремено зголемување на задолженоста, раст на редовните кредити каде што доцнењето во отплаќањето на обврските е помеѓу 61 и 90 дена) упатуваат на потребата од повнимателно следење на овој дел од кредитното портфолио на банките. Процентот на исправка на вредноста на нефункционалните кредити е релативно висок и нивната евентуална целосна ненаплата нема да го наруши солвентното работење на банките. За остварувањето на кредитниот ризик во вториот квартал од годината придонесува и преминот на реструктурираните кредити во нефункционални, што упатува на неуспешност на некои од претходните реструктурирања со кои не се овозможило редовно намирување на долгот од страна на клиентите.

Банките обезбедуваат соодветна резервираност на редовното кредитно портфолио имајќи ги предвид остварените годишни стапки на ненаплата.

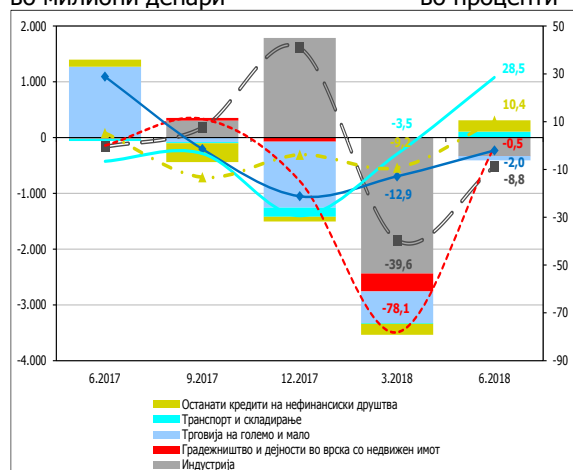
⁴ Остварувањето на кредитниот ризик се утврдува преку растот на нефункционалните кредити.

Графикон бр. 3
Квартална (горе) и годишна (долу)
промена на нефункционалните кредити
на нефинансиските субјекти
во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 4
Квартален раст на нефункционалните кредити на одделните дејности на нефинансиските друштва
во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

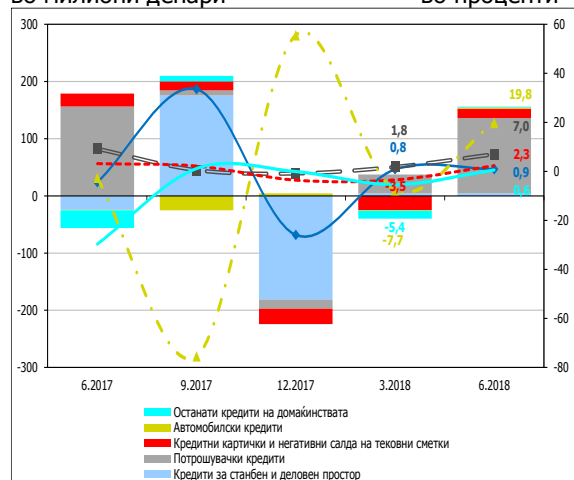
1.1 Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

Вкупните нефункционални кредити на банкарскиот систем се зголемија за 2,1% (или за 318 милиони денари) во текот на вториот квартал од 2018 година. Растот на нефункционалните кредити кај **нефинансиските друштва**, изнесуваше 2,0% (или за 229 милиони денари) и е последица на неисполнувањето на кредитните обврски од страна на неколку поголеми клиенти од дејностите „градежништво“, „рударство и вадење камен“ и „транспорт и складирање“. Наспроти градежниот сектор којшто во изминатите пет години речиси постојано придонесуваше за нагорното поместување на нефункционалните кредити, останатите две дејности за првпат бележат позначителен придонес за влошениот квалитет на кредитното портфолио. Овој раст на нефункционалните кредити беше делумно ублажен од намалувањето на нефункционалните кредити кај „индустијата“, како резултат на подобрената дисциплина во намирувањето на обврските, односно промената на статутот (од нефункционален во редовен статус) на неколку поголеми клиенти од „текстилната“ и „прехранбената индустрија“. Покрај тоа, растот на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва е поумерен и заради затворањето на некои ненаплатени побарувања со преземање и продажба на залогот, но и поради редовен отпис (согласно со политиките на банките, а не поради „задолжителниот отпис“) на некои нефункционални побарувања.

Кај домаќинствата, растот на нефункционалните кредити (за 3% или за 103 милиони денари) забрза во однос на претходниот квартал. Овој раст во најголем дел (околу 85%) произлегува од нефункционалните потрошувачки кредити, коишто се поголеми за 7,0%. Ова може да биде показател за одредено остварување на ризиците од побрзиот раст и олеснетите услови

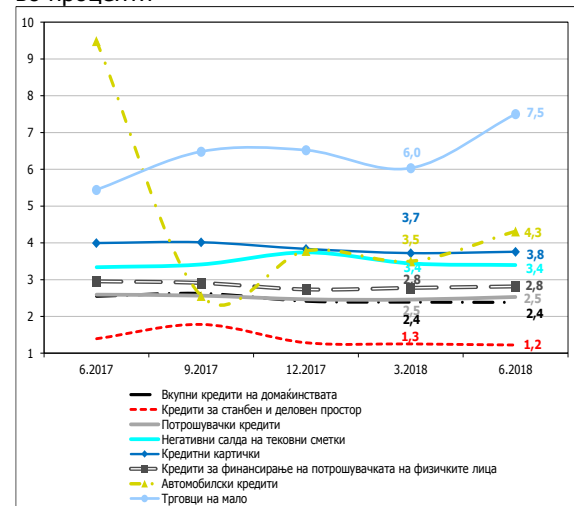

Графикон бр. 5
Квартален раст на нефункционалните кредити на одделните кредитни производи на домаќинствата во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 6
Стапка на нефункционалните кредити на домаќинствата во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

за потрошувачко кредитирање во изминатиот период (пред сè, подолги рокови на отплата на кредитите⁵, пониски каматни стапки, пониски провизии и надоместоци и полиберални барања за обезбедувањето)⁶. Малку повеќе од половината од растот на нефункционалните потрошувачки кредити (57,0%) произлегува од кредитите со рочност еднаква или подолга од осум години⁷ (нивната квартална стапка на раст изнесува речиси 10% или 75 милиони денари и е значително повисока⁸ во однос на претходниот квартал кога изнесуваше само 1,3%, но е пониска од истиот период 2017 година). За овие кредити, поточно за оние одобрени по 1.1.2016 година, Народната банка вовела повисоко капитално барање (пондер од 150%) уште од почетокот на 2016 година. Оттука, и покрај позначителното забавување на годишниот раст на потрошувачките кредити со рочност подолга од осум години (од 39,1% на 31.12.2015 година на 12,1% на 30.6.2018 година), сепак со „зреењето“ на овие кредити дојде и до извесно остварување на кредитниот ризик во овој сегмент, за што банките веќе се обврзани да применат поголеми капитални барања. Притоа, најголемиот дел (околу 80%) од нефункционалните потрошувачки кредити со рочност еднаква или подолга од осум години се одобрени пред воведувањето на повисокото капитално барање за овие кредити (пред 1.1.2016 година), што упатува на успешност на спроведената мерка не само во ограничувањето на растот на вкупните кредити со оваа рочност, туку и од аспект на намалениот премин во нефункционален статус и задоволителната наплатливост на новоодобрените кредити. Ваквите движења кај потрошувачките кредити со рочност еднаква или подолга од осум години треба внимателно да се следат. Притоа мора да се има предвид дека нивната стапка на нефункционални

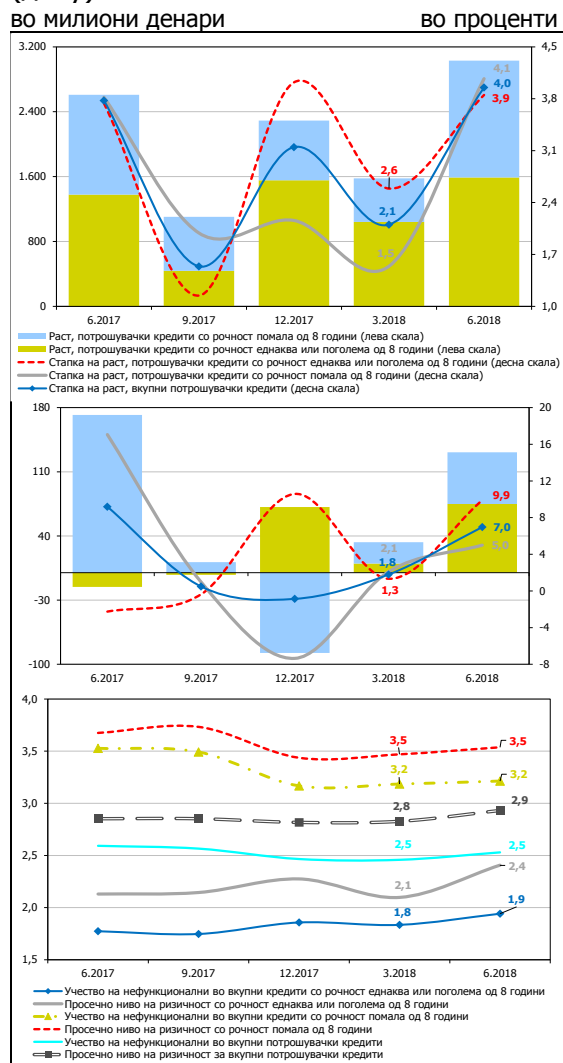
⁵ Кон крајот на 2015 година Народната банка вовела поголемо капитално барање за потрошувачките кредити со оригинална рочност еднаква или подолга од осум години. Мерката имаше за цел да ги ограничи ризиците така што ќе придонесе за забавување на брзиот раст на потрошувачките кредити со подолги рочности или кон нивна повисока покриеност со капитал.

⁶ Извор: Анкета за кредитната активност за вториот квартал од 2018 година.

⁷ Околу 40% од вкупните нефункционални потрошувачки кредити се со рок на отплата еднаков или подолг од осум години. Од друга страна, околу 54% од вкупните потрошувачки кредити се со рок на отплата еднаков или подолг од осум години.

⁸ Позначителен квартален раст на нефункционалните потрошувачки кредити со рочност еднаква или подолга од осум години се забележа и на крајот на 2017 година (10,6%).

Графикон бр. 7
Потрошувачки кредити, годишна промена на вкупните (горе) и на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за квалитетот на кредитната изложеност (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на

кредити и просечно ниво на ризичност⁹, иако бележат нагорно поместување, и натаму се релативно ниски и под нивото карактеристично за вкупното портфолио на потрошувачки кредити.

Двократно послабо растат и нефункционалните потрошувачки кредити со рочност пократка од осум години (за 5,0% или 56 милиони денари), односно потрошувачките кредити коишто не се опфатени со мерката за повисоко капитално барање. Потребата за поголема внимателност се однесува и на овој сегмент од потрошувачките кредити, имајќи предвид дека тие имаат послаби показатели за кредитниот ризик¹⁰, коишто сепак беа непроменети во вториот квартал од 2018 година.

На агрегатно ниво, солидниот квартален раст на потрошувачките кредити (за 4,0% или 3.030 милиони денари) не дозволи растот на нефункционалните потрошувачки кредити (за 7,0% или 131 милион денари) да се одрази врз висината на стапката на нефункционалните кредити за овој кредитен производ (2,5%). Генерално, потрошувачките кредити се малку поризичен кредитен производ во однос на вкупното кредитно портфолио на домаќинствата, што се согледува и преку повисоката историска стапка на ненаплатливост на потрошувачките кредити¹¹.

Квалитетот на севкупното кредитно портфолио на банките кон домаќинствата е добар, што се согледува преку ниската стапка на нефункционалните кредити (2,4%) којашто е стабилна подолг период наназад. Нагорниот тренд на нефункционалните кредити на домаќинствата, и тоа оние наменети за потрошувачка во изминатиот едногодишен период не предизвика влошување на стапката

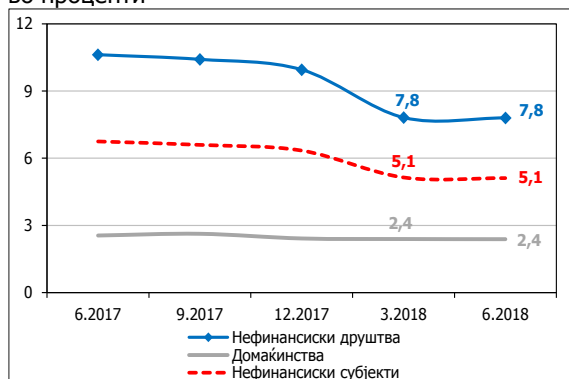
⁹ Во вториот квартал од 2018 година, просечното ниво на ризичност на потрошувачките кредити со рок на отплата еднаков или подолг од осум години се зголеми како последица поголемиот раст издвоените резервации (за 10,0%) при умерено зголемување на изложеноста врз основа на потрошувачки кредити (за 3,8%).

¹⁰ Кај потрошувачките кредити со рочност пократка од осум години, стапката на нефункционалните кредити и просечното ниво на ризичност се повисоки за 0,7 и 0,6, соодветно, во однос на вкупните потрошувачки кредити.

¹¹ Отстапувањата помеѓу показателите за квалитетот на потрошувачките кредити и вкупното кредитно портфолио составено од домаќинствата се ниски и не надминуваат повеќе од 0,2 процентни поена, гледано по одделни показатели.

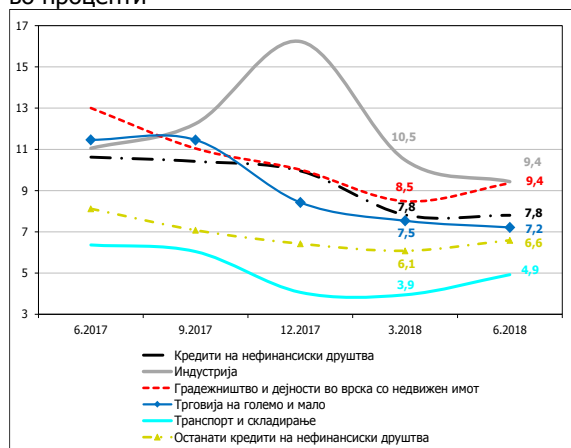

Графикон бр. 8
Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 9
Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на нефункционалните кредити, за што придонесе и натаму солидниот кредитен раст кон овој сектор. И покрај делумното остварување на ризиците¹² во изминатиот период, стапката на нефункционалните кредити е непроменета и кај одделните кредитни производи¹³, за што свој придонес има и зголемениот обем на новото кредитирање¹⁴.

Учеството на нефункционалните во вкупните кредити се задржа непроменето, на историски најниско ниво, и во вториот квартал од 2018 година (5,1%). Оваа стапка остана непроменета и **во портфолиото на нефинансиски друштва (7,8%)** што произлегува од позасилената кредитна поддршка на корпоративните клиенти¹⁵.

Според одделните дејности, стапката на нефункционалните кредити е највисока кај клиентите од дејностите „индустрија“, „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“ и „трговија на големо и мало“. Историски гледано, за првпат кај кредитната изложеност кон сите дејности, учеството на нефункционалните во вкупните кредити се сведе на едноцифрено ниво.

Во вториот квартал од 2018 година, единствено кај кредитната изложеност кон дејноста **„индустрија“**¹⁶ се забележува позначително намалување на стапката на нефункционалните кредити¹⁷ (за 1 процентен поен). Ова произлегува од поизразеното намалување на нефункционалните кредити (за

¹² Од олеснувањето на условите за потрошувачко кредитирање во минатото.

¹³ Стапката на нефункционалните кредити бележи зголемување единствено кај трговците на мало и автомобилските кредити, но нивното заедничко учество во вкупното кредитно портфолио на домаќинствата изнесува само 1,1%.

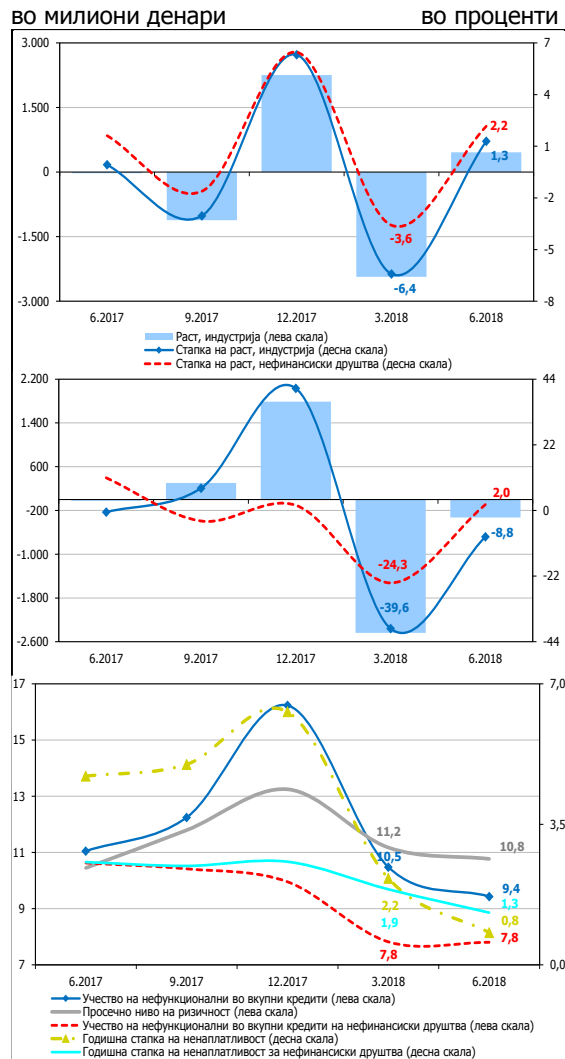
¹⁴ Кај потрошувачките кредити, а во помал дел и кај кредитните картички и негативните салда на тековни сметки и станбените кредити. Износот на новоодобрените потрошувачки кредити е повисок за една третина во однос на претходниот квартал, додека кај кредитните картички и негативните салда на тековни сметки и кај станбените кредити растот изнесува 25,0% и 6,8%, соодветно (во апсолутен износ растот кај овие кредити е значително помал во однос на потрошувачките кредити).

¹⁵ Износот на новоодобрените кредити на нефинансиските друштва е за 30% повисок во однос на претходниот квартал. Околу 35% од новоодобрените кредити се однесуваат на клиенти од градежниот сектор и 22% на клиенти од трговската дејност.

¹⁶ Кредитната изложеност кон клиентите од дејноста „индустрија“ учествува со 20,9% во вкупната кредитна изложеност и со 28,4% во вкупните нефункционални кредити на нефинансиските друштва.

¹⁷ Стапката на нефункционалните кредити се намалува и кај „трговијата на големо и мало“, но само за 0,3 процентни поени како последица на намалувањето на нефункционалните кредити (за 2,0%), при умерено засилување на кредитната активност на банките кон клиентите од оваа дејност (2,4%).

Графикон бр. 10
Дејност „индустрија“, годишна промена на вкупните (горе) и на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за квалитетот на кредитната изложеност (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на

8,8%) при истовремено мало нагорно поместување на вкупните кредити кон клиентите од оваа дејност (за 1,3%). Помалото остварување на кредитниот ризик од дејноста „индустрија“ во најголем дел се поврзува со наплата, но и отпис на некои нефункционални побарувања. Просечното ниво на ризичност на оваа дејност се подобрува како последица на овие настани, при умерено зголемување на вкупната кредитна изложеност (за 2,2%). И покрај повисоката ризичност на оваа дејност¹⁸ во однос на вкупниот нефинансиски сектор, намалената годишна стапка на ненаплатливост во овој квартал (од 1,3% на 0,8%) е дополнителен сигнал за подобрената дисциплина во намирувањето на обврските на некои клиенти од оваа дејност и општо подобрување на квалитетот на кредитирањето на овој сегмент од корпоративното кредитно портфолио.

Зголемувањето на стапката на нефункционалните кредити¹⁹ е најизразено кај „градежништвото и дејностите во врска со недвижен имот“²⁰ како последица на неисполнувањето на достасаните кредитни обврски од страна на неколку поголеми клиенти. Ова услови двоцифрен раст на нефункционалните кредити на градежниот сектор, што е очекувано ако се има предвид повисоката концентрација во овој сегмент од кредитното портфолио на банките. Просечното ниво на ризичност на градежниот сектор се влошува како резултат на издвоените резервации за новопреминатите нефункционални кредити²¹, при умерено зголемување на обемот на кредитирање на постојните клиенти од оваа дејност (за 2,4%). Исто така, расте и годишната стапка на ненаплатливост на овие кредити, којашто е

¹⁸ Мерена преку стапката на нефункционалните кредити и просечното ниво на ризичност.

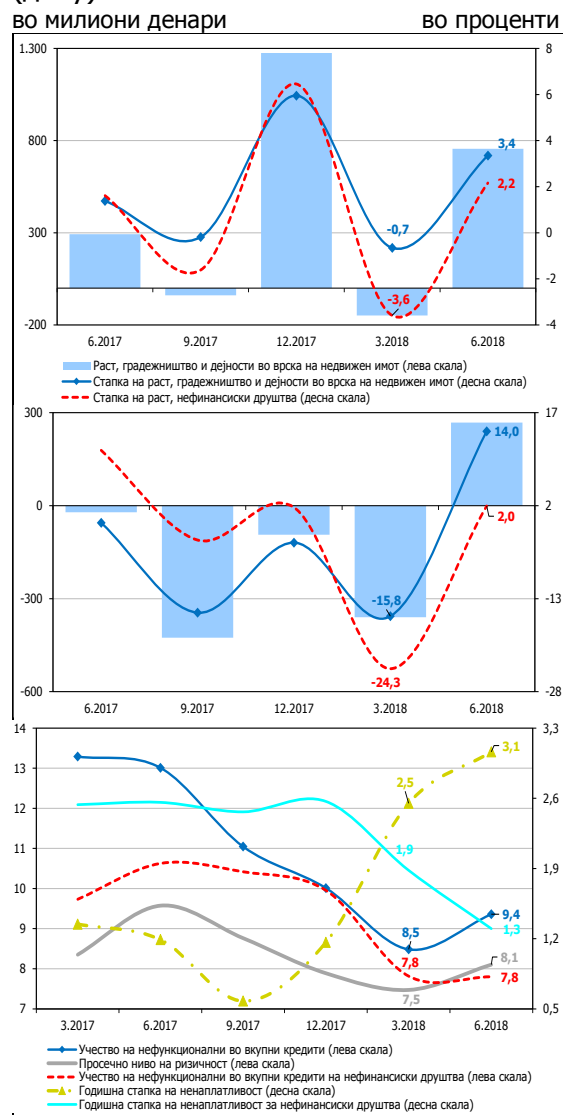
¹⁹ Стапката на нефункционалните кредити се зголеми за 1 процентен поен и кај „транспортот и складирањето“. На 30.6.2018 година, оваа дејност учествува со 7,0% во вкупната кредитна изложеност и 4,1% во вкупните нефункционални кредити на нефинансиските друштва.

²⁰ Доколку се гледа засебно, само дејноста „градежништво“, стапката на нефункционалните кредити изнесува 11,5% и бележи квартален раст од 1,2 процентни поена, додека растот на нефункционалните кредити изнесува 14,7%.

²¹ Издвоените резервации за вкупните нефункционални кредити на градежниот сектор забележаа квартален раст од 16,4%.

Графикон бр. 11

Дејност „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“, годишна промена на вкупните (горе) и на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за квалитетот на кредитната изложеност (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

двојно повисока од стапката за вкупниот сектор „нефинансиски друштва“ (3,1% наспроти 1,3%).

Концентрацијата на нефункционалното кредитно портфолио е висока, со оглед на тоа што десетте најголеми нефункционални изложености²² зафаќаат повеќе од половина (54,7%) од вкупните нефункционални изложености на банкарскиот систем. Ова означува дека нефункционалните изложености на банките во најголем дел произлегуваат од неколку клиенти. По одделни банки, учеството на десетте најголеми нефункционални изложености во вкупната нефункционална изложеност се движи во интервал од 0% до 98,2%²³. Дел од банките кај коишто постои висока концентрација на нефункционалните изложености се карактеризираат и со висока стапка на нефункционалните кредити²⁴, што дополнително ги истакнува високите потенцијални ризици од најголемите клиенти со влошена кредитоспособност. Со оглед на солидната резервираност на најголемите нефункционални изложености (87,1%), ризиците од создавање неочекувани загуби за банките се мали, а со тоа и можниот негативен ефект врз сопствените средства е исто така мал.

²² Секоја од овие десет изложености ја опфаќа изложеноста кон определен клиент, вклучително и лицата поврзани со него.

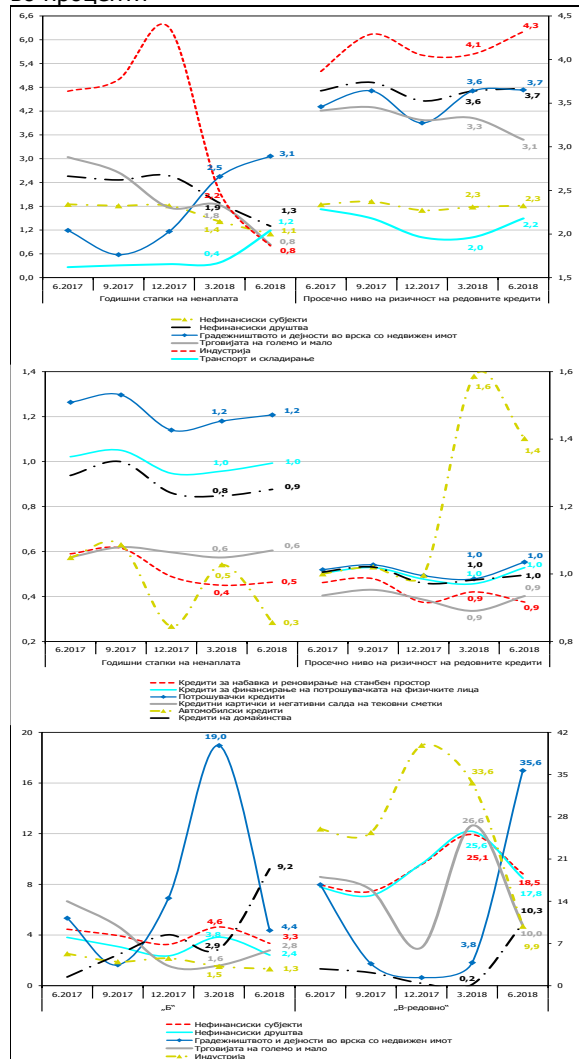
²³ Кај пет банки повеќе од половината од нефункционалното кредитно портфолио произлегува од десетте најголеми нефункционални изложености.

²⁴ Кај две од петте банки со значително висока концентрација на нефункционалното кредитно портфолио (над 50%) стапката на нефункционалните кредити за вкупниот нефинансиски сектор и само за нефинансиските друштва ја надминува стапката на ниво на банкарскиот систем.

Графикон бр. 12

Годишни стапки на ненаплатливост на кредитната изложеност со редовен статус и просечно ниво на ризичност на редовните кредити, по одделни дејности на нефинансиските друштва (горе), и кредитни производи на домаќинствата (средина) и на кредитната изложеност во категориите на ризик „Б“ и „В-редовно“, по одделни дејности на нефинансиските друштва (долу)

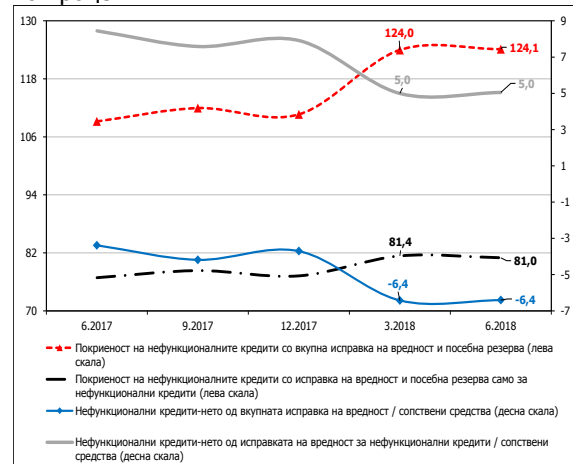
во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 13

Покриеност на нефункционалните кредити и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.2 Капацитет на банките за справување со кредитниот ризик

Во вториот квартал од 2018 година, исправката на вредноста за вкупното кредитно портфолио на банките се зголеми за 482 милиона денари, или за 2,1%, што покрај од растот на исправката на вредноста за нефункционалните кредити произлегува и од редовните кредити на нефинансискиот сектор. Имено, повисоката резервираност на редовното кредитно портфолио на банките произлегува од новото кредитирање на нефинансиските друштва и домаќинствата, но и зголемениот премин на некои од редовните изложености од овие два сегмента кон повисоките категории на ризик коишто означуваат редовен статус²⁵.

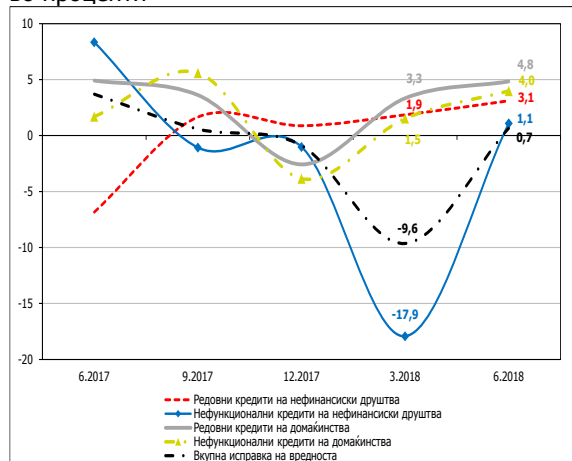
²⁵ Кај нефинансиските друштва 204% од изложеностите во категоријата на ризик „А“ преминале во категоријата на ризик „Б“ и 2,0% од категоријата на ризик „Б“ во категоријата на ризик „В-редовно“, додека само 0,2% од категоријата на ризик „А“ во категоријата на ризик „В-редовно“. Кај домаќинствата, 1,5% од изложеностите во категоријата на ризик „А“ преминале во категоријата на ризик „Б“ и 4,8% од изложеностите во категоријата на ризик „Б“ преминале во категоријата на ризик „В-редовно“. Преминот од категоријата на ризик „А“ во категоријата на ризик „В-редовно“ е исклучително низок (0,1%).

Графикон бр. 14

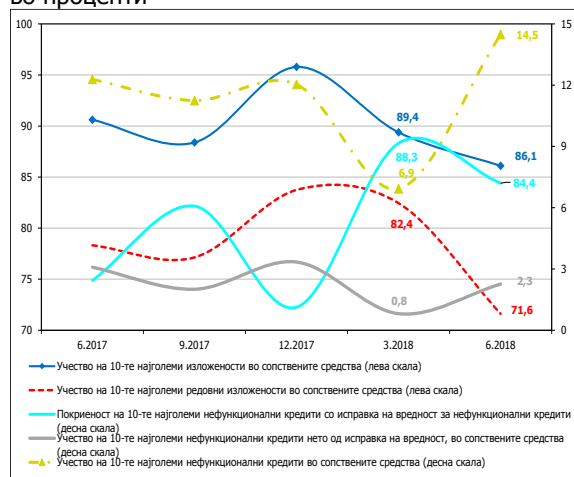
Квартална стапка на промена на исправката на вредноста според сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 15

Показатели за нивото на концентрација на вкупната, редовната и нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Ризиците од нефункционалните кредити не се големи, имајќи предвид дека банките обезбедуваат високо ниво на нивна покриеност со исправка на вредноста, при што нивната евентуална целосна ненаплата не би ја нарушила солвентноста на банките. Имено, нерезервиралиот дел од нефункционалните кредити опфаќа само 5,0% од сопствените средства на банкарскиот систем од кои би се покриле неочекуваните загуби при хипотетички екстреман случај на целосна ненаплатливост на овие кредити. При ваква екстремна претпоставка, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем би се намалила за само 0,8 процентни поени (идентично како во претходниот квартал).

1.3 Останати можни извори на остварување на кредитниот ризик

Во вториот квартал од 2018 година, **остварената годишна стапка на ненаплатливост** на кредитната изложеност со редовен статус²⁶ се намали на 1,1% (или за 0,3 процентни поени), со што е на уште пониско ниво во споредба со просечното ниво на ризичност на редовните кредити на нефинансиските субјекти (2,3%). Ова покажува дека банките се повнимателни и прават малку повисока исправка на вредноста на редовните кредити во споредба со она што го покажува тековната стапка на ненаплатливост на овие побарувања.

Според одделни дејности, годишните стапки на ненаплатливост главно бележат подобрување, со исклучок на влошувањето кај градежниот сектор²⁷ и кај „транспортот и

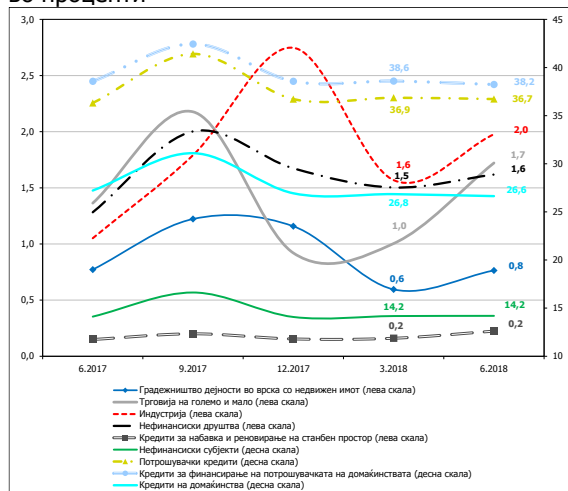
²⁶ Годишната стапка на ненаплатливост на кредитната изложеност се пресметува како процент од износот на кредитната изложеност со редовен статус којшто за период од една година добил нефункционален статус.

²⁷ „Градежништвото и дејностите во врска со недвижен имот“ зафаќаат 11,7% од вкупните кредити одобрени на нефинансиските друштва, 14,9% од редовните и 18,2% од нефункционалните кредити.

Графикон бр. 16

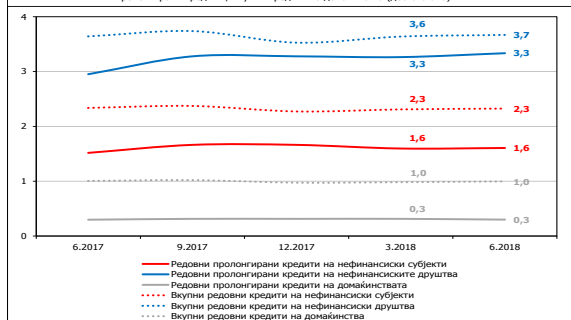
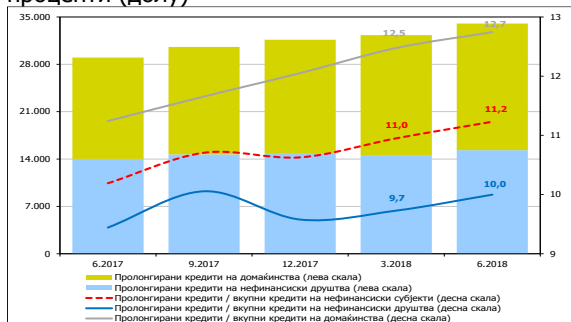
Учество на необезбедените редовни кредити во вкупните редовни кредити, по одделни дејности и кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 18

Динамика на пролонгираните кредити и структурни показатели (горе) и просечно ниво на ризичност на пролонгираните кредити на нефинансиските субјекти и на одделните сектори (долу) во милиони денари и во проценти (горе), во проценти (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

складирањето²⁸. На влошувањето на годишната стапка на ненаплатливост банките реагираа со поголема резервираност на редовните кредити од овие дејности, што воедно ги истакнува нивните согледувања за зголемено остварување на кредитниот ризик од побарувањата кон овие две дејности. Истовремено, исправката на вредноста за редовните кредити кон клиентите од дејноста „индустрија“ забележа годишен раст, и покрај подобрувањето на годишната стапка на ненаплатливост кај оваа дејност.

Покрај соодветната покриеност на редовните кредити со издвоената исправка на вредноста, **високо е и учеството на редовните кредити кај кои е воспоставено обезбедување** (85,8% од вкупните редовни кредити на нефинансиските субјекти²⁹), коешто може да послужи како секундарен извор на

Графикон бр. 17

Динамика и годишен раст на вкупните реструктурирани и пролонгирани кредити на нефинансиските субјекти во милиони денари и во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

²⁸ Дејноста „транспорт и складирање“ е помалку значајна дејност во сегментот на нефинансиските друштва, односно учествува со 6,4% во вкупните кредити, 6,6% во редовните и 4,1% во нефункционалните кредити.

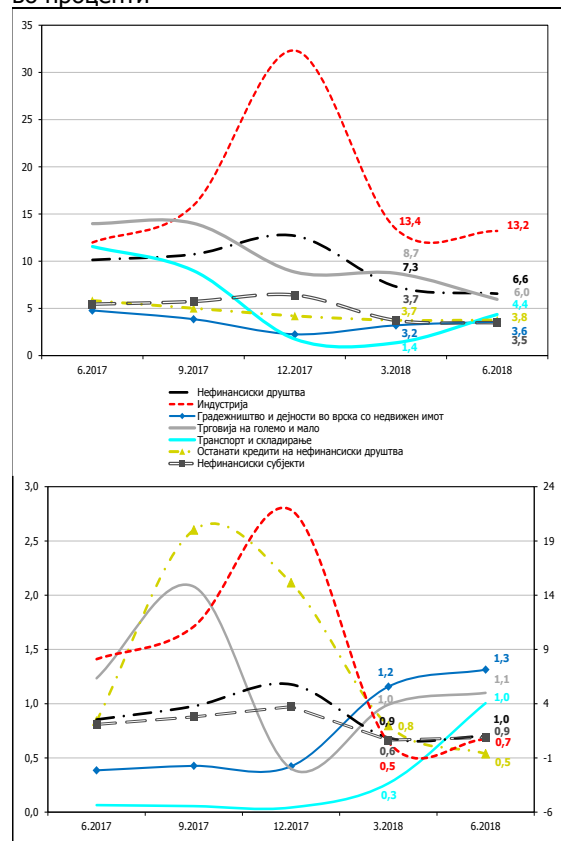
²⁹ Кај претпријатијата, со обезбедување се покриени 98,4% од редовните кредити. Кај домаќинствата овој процент е понизок и изнесува 73,4%, што произлегува од кредитите врз основа на пречекорувања на трансакциските сметки и кредитните картички и потрошувачките кредити (од кои 47,5% се без обезбедување, додека кај 41,5% воспоставеното обезбедување се однесува само на жирант или меница, што означува дека само кај 11% од редовните кредити за овие намени воспоставеното обезбедување е со поширок опфат од само жирант и меница).

Графикон бр. 19

Стапка на нефункционални кредити за портфолиото на пролонгирани кредити (горе) и годишна стапка на ненаплатливост на редовните пролонгирани кредити по одделни дејности на нефинансиските друштва (долу)

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

наплата, при евентуална неможност на кредитокорисникот да ги исполни обврските согласно со договорот за кредит.

Релативно високата концентрација на кредитните портфолија на одделните банки (по поединечни клиенти, според припадноста кон одделни дејности и сл.), упатува на важноста на квалитетот на одделните кредитни партии, бидејќи може да предизвикаат загуби поради повисокото ниво на остварување на кредитниот ризик од очекувањата на банките. **Десетте најголеми изложености на банките кон нефинансиските субјекти учествуваат со 13,2% во вкупната кредитна изложеност, но зафаќаат 88,7% од сопствените средства на банките**, учество коешто по одделна банка се движи во интервал од 2,8% до 143,8%. Овие изложености имаат ниска ризичност на агрегатно ниво (претежно во категориите на ризик „А“ и „Б“), но сепак, во рамки на најголемите изложености, се забележуваат поединечни изложености со повисока ризичност. Поради помалата веројатност за остварување на кредитниот ризик од десетте најголеми изложености кон нефинансиските субјекти, исправката на вредноста за овие изложености учествува со 9,3% во вкупниот износ на десетте најголеми изложености кон нефинансиските субјекти³⁰.

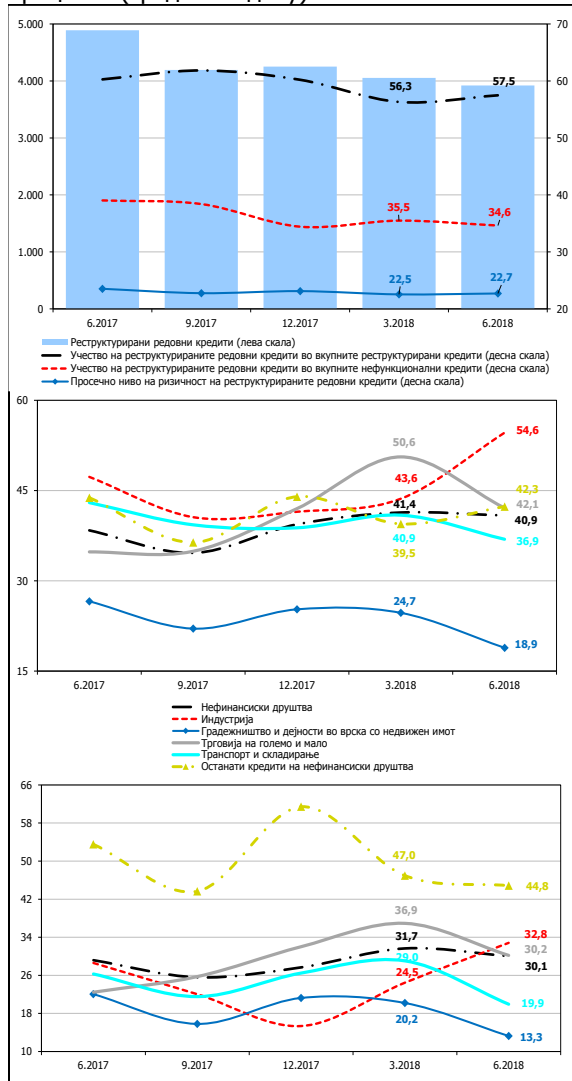
На крајот на вториот квартал од 2018 година, кај 11,2% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти е продолжен рокот на достасување. Динамиката на раст на пролонгираните кредити е на слично ниво и кај двата сегмента од нефинансискиот сектор, но домаќинствата и натаму бележат поголем придонес (околу 57%) во растот на вкупните пролонгирани кредити. Изразениот нагорен тренд на овие кредити кај домаќинствата во целост произлегува од потрошувачките кредити³¹, од кои 21,9% се пролонгирани кредити. Кај нефинансиските друштва поголемата застапеност на

³⁰ Кај четири банки резервираноста на десетте најголеми изложености надминува 10%.

³¹ Во вториот квартал од 2018 година пролонгираните потрошувачки кредити забележаа квартален раст од 5,9%.

Графикон бр. 20

Динамика на реструктурираните редовни кредити и показатели за нивниот квалитет (горе) и учество на реструктурираните редовни кредити во вкупните реструктурирани кредити (средина) и во вкупните нефункционални кредити (долу), по одделни дејности на нефинансиските друштва во милиони денари и во проценти (горе), во проценти (средина и долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

пролонгираните кредити најмногу доаѓа до израз кај „трговијата на големо и мало“, при што кај дејноста „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“ пролонгираните кредити бележат двоцифрено учество во вкупните кредити (10,0% и 13,4%, соодветно).

Нагорната динамика на пролонгираните кредити наметнува потреба од редовно следење на нивниот квалитет. Стапката на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва коишто претходно биле пролонгирани (којашто изнесува 6,6%)³² е непроменета на квартална основа, а е пониска за 1,2 процентни поена од стапката на нефункционални кредити кај вкупното кредитно портфолио³³ на нефинансиските друштва. Гледано по одделни дејности, стапката на нефункционалните претходно пролонгирани кредити се зголемува единствено кај „транспортот и складирањето“ и „градежништвото и дејностите во врска со недвижен имот“, односно истите дејности кај кои се зголемува и стапката на вкупните нефункционални кредити. Ова укажува на ненавремено воочување на влошената финансиска состојба на клиентот, при што, наместо да извршат реструктурирање на долгот за да се надмине влошената финансиска состојба на клиентот, банките вршат само продолжување на рочноста.

Дополнителен можен извор за остварување на кредитниот ризик се и движењата кај реструктурираните редовни кредити, коишто најверојатно би добиле нефункционален статус доколку банките не им ги промениле кредитните услови на клиентите коишто се соочуваат со финансиски потешкотии. Со оглед на тоа дека станува збор за побарувања од клиенти

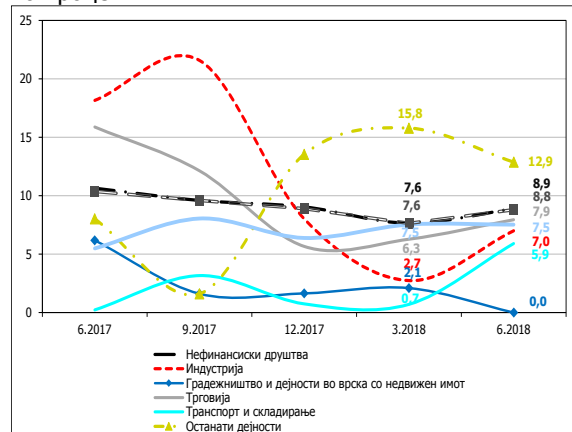
³² Оваа стапка го покажува учеството на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва коишто претходно биле пролонгирани во вкупните пролонгирани кредити.

³³ Стапката на нефункционалните кредити коишто претходно биле пролонгирани е највисока кај „индустијата“ (13,2%) и единствено кај оваа дејност стапката на нефункционалните претходно пролонгирани кредити е повисока од стапката на вкупните нефункционални кредити (9,4%).

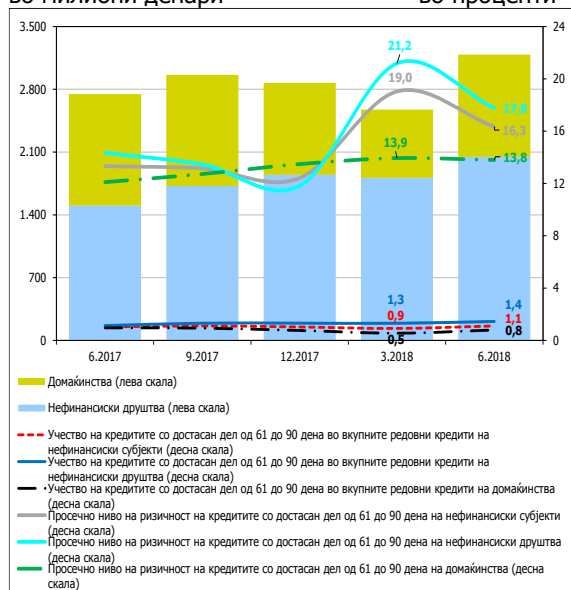
Графикон бр. 21
Годишна стапка на на неплатливост на редовните реструктурирани кредити по одделни дејности на нефинансиските друштва

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 22
Динамика и просечно ниво на ризичност на кредитите со доцнење во отплатата на главницата помеѓу 61 и 90 дена во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

коишто се соочуваат со влошена финансиска состојба, овие кредити имаат третман на „поризични“ кредити. Реструктурираните редовни кредити речиси во целост се однесуваат на нефинансиските друштва, при што нивното учество во вкупното реструктурирано кредитно портфолио на нефинансискиот сектор изнесува околу 42%³⁴. Во вториот квартал од 2018 година, реструктурираните редовни кредити се намалија (за 3,3% или за 134 милиони денари).

Историската стапка на неплатливост на редовните реструктурирани кредити (8,9%) значително ја надминува оваа стапка за вкупните редовни кредити на нефинансиските друштва, што е очекувано со оглед на тоа дека се работи за клиенти со влошена финансиска состојба. Исто така, банките обезбедиле солидна резервираност на редовните реструктурирани кредити на нефинансиските друштва (24,3%), што соодветствува со повисоката ризичност на овие кредити и веројатноста за евентуални потешкотии при нивната наплатливост. Гледано по одделни дејности, историската стапка на неплатливост се влошува кај „транспортот и складирањето“ и „индустијата“, но на потенцијалните ризици од овие кредити банките реагирале преку соодветно зголемување на издвоените резервации.

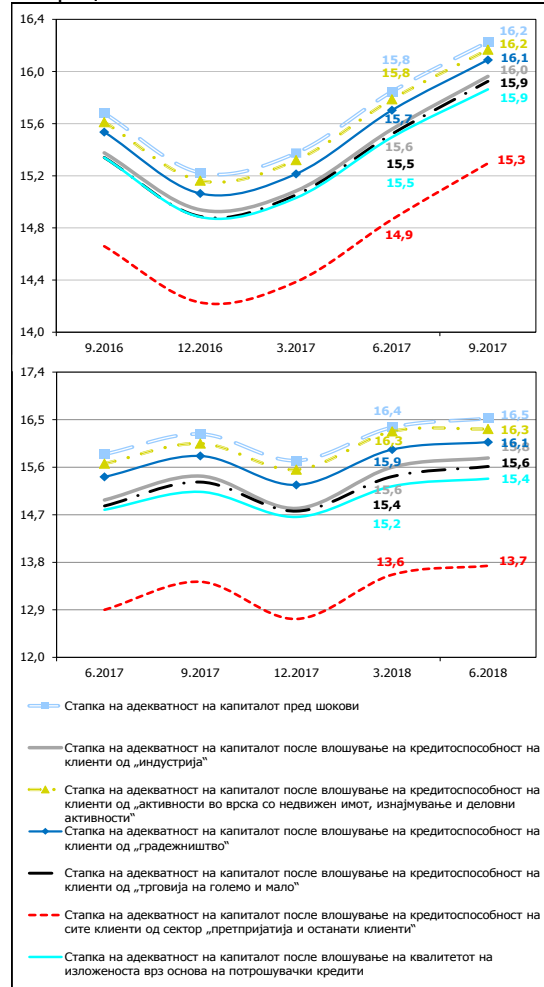
Кредитите коишто се на граница да добијат нефункционален статус, односно

³⁴ Кај домаќинствата застапеноста на редовните кредити во вкупните реструктурирани кредити е повисока и изнесува 62,1%.

Графикон бр. 23

Стапка на адекватност на капиталот по одделни дејности и кредитни производи, по првата (горе) и втората (долу) симулација за двата сектора заедно

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

побарувањата на банките кај кои периодот на доцнењето во отплатата на главницата е помеѓу 61 и 90 дена се друг можен „извор“ на нови нефункционални кредити. Овие побарувања претставуваат 1,1% од вкупните редовни кредити. Нивното просечно ниво на ризичност изнесува 16,3% и бележи намалување во однос на претходниот квартал, што упатува на послаби очекувања на банките за премин на дел од овие сè уште редовни во нефункционални побарувања. Овие кредити се зголемија за 23,8% или за 612 милиони денари, што во најголем дел се должи на нивниот особено изразен раст кај домаќинствата³⁵. Зголемувањето на овие кредити кај домаќинствата произлегува од влошувањето во редовноста на отплатите на потрошувачките кредити и кредитните картички, додека кај нефинансиските друштва се поврзува со влошената кредитоспособност и доцнењето во намирувањето на обврските на неколку клиенти од дејностите „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“ и „индустрија“. Сепак, со оглед на фактот дека само 1,8% од достасаните кредити помеѓу 61 и 90 дена добиле нефункционален статус во јули 2018 година, наплатата на достасаниот дел од 61 до 90 дена се смета за солидна. Кај домаќинствата, овој процент е повисок и изнесува 4,2%³⁶, додека кај нефинансиските друштва е на пониско ниво и изнесува 1,4%.

1.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Резултатите од стрес-тестирањето ја потврдуваат отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови³⁷ и бележат мало подобрување

³⁵ Побарувањата од домаќинствата кај кои периодот на задоцнувањето на главницата е помеѓу 61 и 90 дена се зголемија за 49,6% или за 378 милиони денари и условија речиси две третини од вкупниот раст на кредитите со ова задоцнување во отплатата.

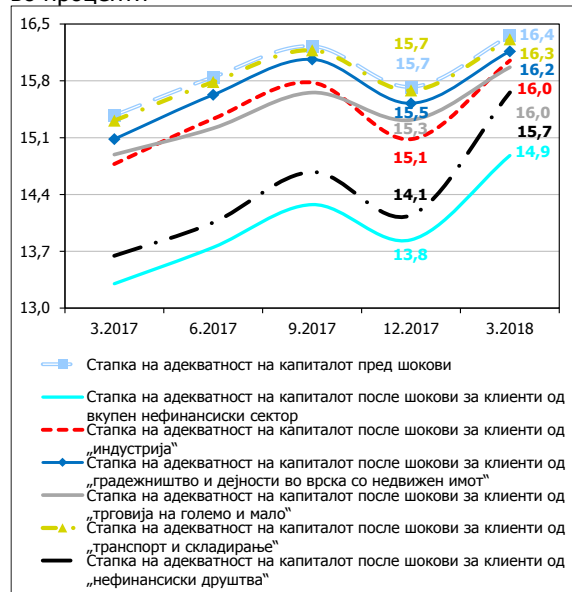
³⁶ Кај потрошувачките кредити кај кои задоцнувањето во отплатата на главницата е во зададениот интервал овој процент е повисок и изнесува 4,8%.

³⁷ Со цел да се испита чувствителноста на банкарскиот систем на влошување на квалитетот на одделни сегменти од кредитното портфолио на банките, се спроведуваат симулации на хипотетичко преминување на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност на нефинансиските друштва (по дејности), на домаќинствата (по кредитни производи) и на двата сектора заедно, од постојните, кон двете следни категории со повисока ризичност.

Графикон бр. 24

Стапка на адекватност на капиталот пред и по трите комбинирани шокови, по одделни дејности на нефинансиските друштва во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

во споредба со претходниот квартал. Ова се должи на малку повисоката адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред изведувањето на симулациите, но и на помалку изразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови. Притоа, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при ниту една од симулациите, ниту кај поединечните банки, што не беше случај во претходните квартали кога кај одредени банки се воочуваше хипотетичка потреба за докапитализација. Според одделните дејности, најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има симулираното влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“. Во овој квартал се зголеми и негативното влијание од симулираното влошување на кредитоспособноста на клиентите од градежниот сектор врз солвентната позиција на банките.

Отпорноста на банкарскиот систем се испитува и преку спроведување екстремна симулација којашто се заснова на комбинација од неколку хипотетички шокови на влошување на квалитетот на кредитното портфолио³⁸, при што стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем се намалува за 1,5 процентни поени (идентично како и во претходниот квартал). И при оваа симулација, најголемо намалување на стапката на адекватност на капиталот се забележува при претпоставеното влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „трговија на големо и мало“ и „индустрија“, што ја потврдува чувствителноста на квалитетот на кредитното портфолио при влошување на остварувањата на клиентите од овие дејности.

³⁸ 1. Сите нефункционални кредити на нефинансиските субјекти се целосно ненаплатливи, 2. Вкупната редовна реструктурирана кредитна изложеност добива нефункционален статус и 3. Банките спроведуваат нови реструктурирања на редовниот дел од кредитното портфолио коишто според обемот соодветствуваат со износот на реструктурираните изложености коишто добиле нефункционален статус.

2. Ликвидносен ризик

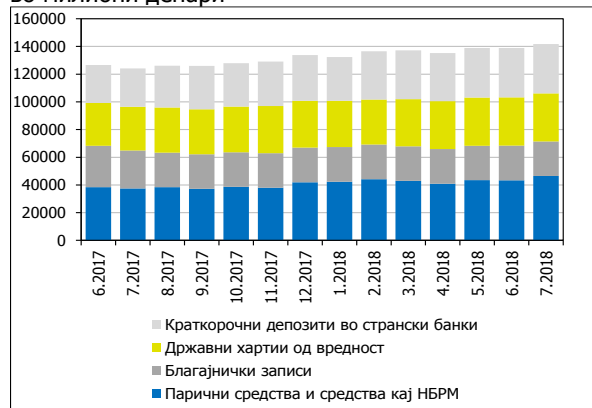
Задоволителниот обем и стабилното учество на ликвидните средства во вкупните средства на банкарскиот систем се задржаа и во вториот квартал од 2018 година и им овозможија на банките соодветно да управуваат со ликвидноста и да одржуваат прифатливо ниво на ликвидносен ризик. Ликвидните средства на банките забележаа пораст, но побавен во однос на претходниот квартал. Во структурата на ликвидните средства, најзначаен е кварталниот раст на паричните средства, пласманите на банките во домашни државни хартии од вредност и во краткорочни депозити во странски банки (со рочност помеѓу еден и три месеци). Показателите за покриеноста на краткорочните обврски и депозитите од домаќинства со ликвидните средства и натаму е високо и на стабилно ниво. Симулациите за комбинирани ликвидносни шокови потврдуваат дека банките во Република Македонија одржуваат задоволително ниво на ликвидни средства коешто им овозможува соодветно управување со ликвидносниот ризик и задоволителна отпорност на претпоставените екстремни ликвидносни одливи.

2.2. Динамика и состав на ликвидните средства

Графикон бр. 25

Структура на ликвидните средства на банките

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот на вториот квартал од 2018 година, ликвидните средства³⁹ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат 138.940 милиони денари и иако забавено, трет квартал по ред бележат зголемување. Во споредба со првиот квартал од 2018 година, ликвидните средства на банките пораснаа за 1.789 милиони денари, или за 1,3%, додека, пак, растот на годишна основа беше значително поголемо (за 12.363 милиони денари, или за 9,8%). Кварталниот раст на ликвидните средства, во најголем дел, отпаѓа на зголемените парични средства (готовина и средства на сметки кај НБРМ), повисоките пласмани на банките во домашни државни хартии од вредност и во краткорочни депозити во странски банки.

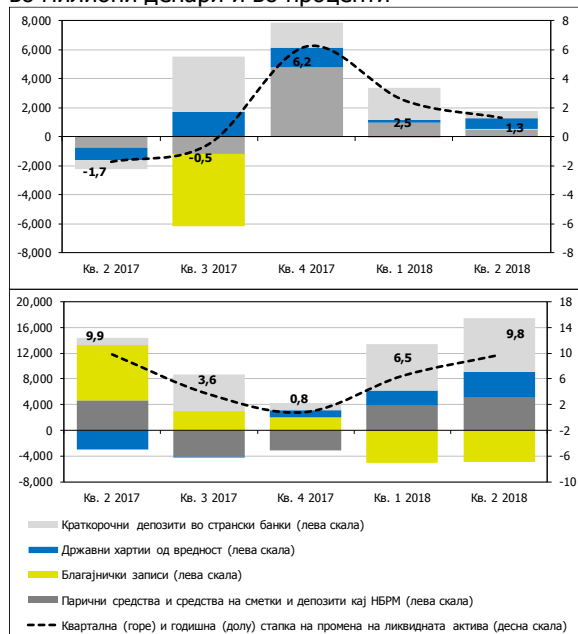
Паричните средства и средствата на банките кај Народната банка и натаму се најзастапени финансиски инструменти во структурата на ликвидните средства на банките

³⁹ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, расположливите депозити кај Народната банка и полагајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните кореспондентни сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од централни влади, т.е. државни хартии од вредност издадени од Република Македонија и издадени од странски држави. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

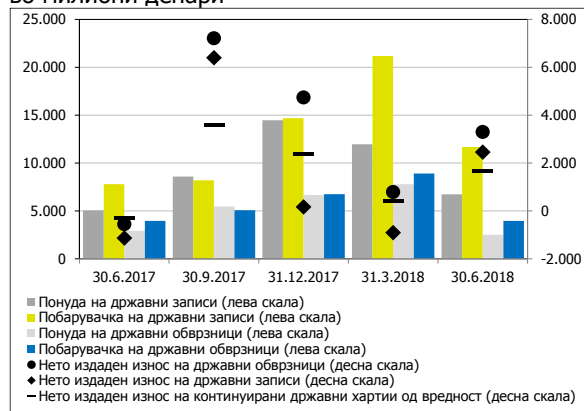
Графикон бр. 27
Квартална (горе) и годишна (долу)
промена на ликвидните средства, по
одделни компоненти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

(со учество од 49,2% на крајот од вториот квартал на 2018 година), и покрај тоа што нивниот раст беше речиси преполовен во споредба со остварениот раст во претходниот квартал. Со оглед на тоа што вложувањата на банките во благајничките записи се речиси непроменети веќе три квартали по ред, главен носител на кварталното зголемување на вкупните парични средства и средствата на банките пласирани кај Народната банка во вториот квартал од годината (за 508 милиони денари, или за 0,7%) беше растот на паричните средства (готовината и средствата на сметки кај НБРМ) и пласманите на банките во расположливи депозити во Народната банка со рочност до седум дена⁴⁰ (при намалени вложувања на банките во расположливите депозити во Народната банка преку ноќ). Аукциите на благајничките записи и во текот на вториот квартал од 2018 година се спроведуваа преку тендер со износи и утврден ограничен понуден износ, при што понудениот износ на благајнички записи е непроменет (25 милијарди денари).

Графикон бр. 28
Нето издаден износ и понуда и
побарувачка на домашните државни
хартии од вредност
во милиони денари

Извор: Министерство за финансии и Народната банка.

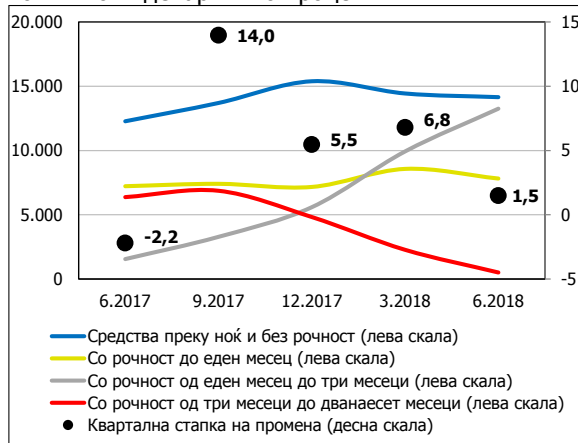
Во вториот квартал од 2018 година, **нето издадениот износ⁴¹ на државни хартии од вредност** се зголеми за 1.650 милиони денари во споредба со претходниот квартал (397 милиони денари). Во услови на повисоко остварување на државните хартии од вредност во однос на износот којшто достасуваше, **вложувањата на банките во континуирани државни хартии од**

⁴⁰ Согласно со Одлуката за расположливите депозити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/12, 18/13, 50/13, 166/13 и 35/15), банките можат да пласираат депозити во Народната банка секој работен ден со рок на достасување од еден работен ден и еднаш неделно со рок на достасување од седум дена. Овие депозити се пласираат без можност за делумно или целосно предвремено повлекување. Каматните стапки на овие депозити во вториот квартал од 2018 година беа непроменети (од последната промена во март 2018 година) и изнесуваат 0,15% за депозитите преку ноќ и 0,30% за депозитите со рочност од седум дена.

⁴¹ Нето издадениот износ на државни хартии од вредност се добива како разлика меѓу остварениот износ на аукциите на државни хартии од вредност за определен временски период и износот на државни хартии од вредност што достасува во истиот временски период.

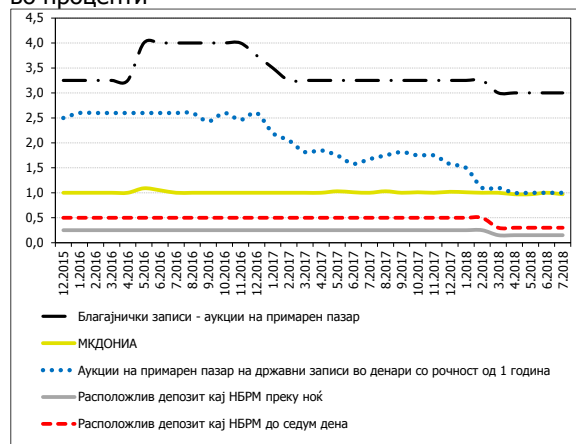
вредност⁴², забележаа квартален раст за 2,2% (според нивната номинална вредност).⁴³

Графикон бр. 29
Сметки и краткорочните депозити кај странски банки, структура и раст во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 30
Движење на пазарните домашни каматни стапки во проценти

Извор: Народната банка.

Во структурата на државните хартии од вредност во сопственост на банките и понатаму е поизразено учеството на државните записи, во споредба со државните обврзници, што укажува на натамошната склоност на банките за вложување во државни хартии од вредност со помала договорна рочност. Ова се потврдува и со тоа што во рочната структура на државните обврзници што ги поседуваат банките, речиси три четвртини се двегодишните или тригодишните обврзници⁴⁴. Вложувањата во државни обврзници издадени од странски држави имаат скромно учество од само 2% во вкупното портфолио на државни хартии од вредност на банките.

Во вториот квартал од 2018 година продолжи трендот на зголемување на депозитите пласирани во странски банки со договорна рочност помала од една година, но забавено. Овие финансиски инструменти го претставуваат главниот дел од девизната компонента на ликвидните средства на банките⁴⁵, така што нивниот забавен квартален раст (растат за 524 милиони денари, или за 1,5%) предизвика забавување на растот на ликвидните средства во девизи од 3,4% на 31.3.2018 година, на 1,9% на 30.6.2018 година. Најголемо квартално зголемување бележат средствата орочени во странски банки меѓу еден и три месеци, чијшто износ во вториот квартал од 2018 година речиси се изедначи со износот на средствата вложени кај странските банки преку ноќ, односно коишто се наоѓаат на

⁴² Како континуирани државни хартии од вредност се сметаат државните записи и државните обврзници издадени на домашниот финансиски пазар, а не се вклучуваат структурните хартии од вредност, т.е. обврзниците за денационализација.

⁴³ Учеството на банките во издадените континуирани државни хартии од вредност на крајот на јуни изнесува 36,0%, наспроти пензиските фондови коишто учествуваат со 37,3%.

⁴⁴ Министерството за финансии издава државни обврзници со рок на достасување од 2 години, 3 години, 5 години, 10 години, 15 години и 30 години.

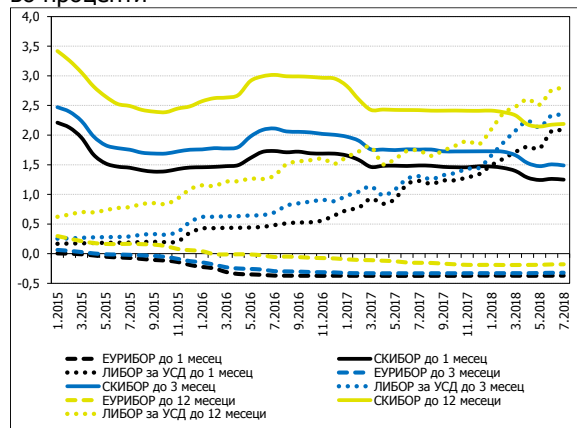
⁴⁵ Девизните ликвидни средства ги сочинуваат краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на кореспондентните сметки, вложувањата во странски државни хартии од вредност, девизната ефективна и пласманите во девизни депозити кај Народната банка.

кореспондентните сметки на домашните банки во странство.

Графикон бр. 31

Движење на основните меѓубанкарски каматни стапки СКИБОР, ЕУРИБОР и ЛИБОР за САД-долар во проценти

Извор: Народната банка и интернет-страницата на Европскиот институт за пазарот на пари за Еурибор и интернет-страницата на Банката на федералните резерви од Сент Луис (т.н. ФРЕД) за ЛИБОР за американски долари.

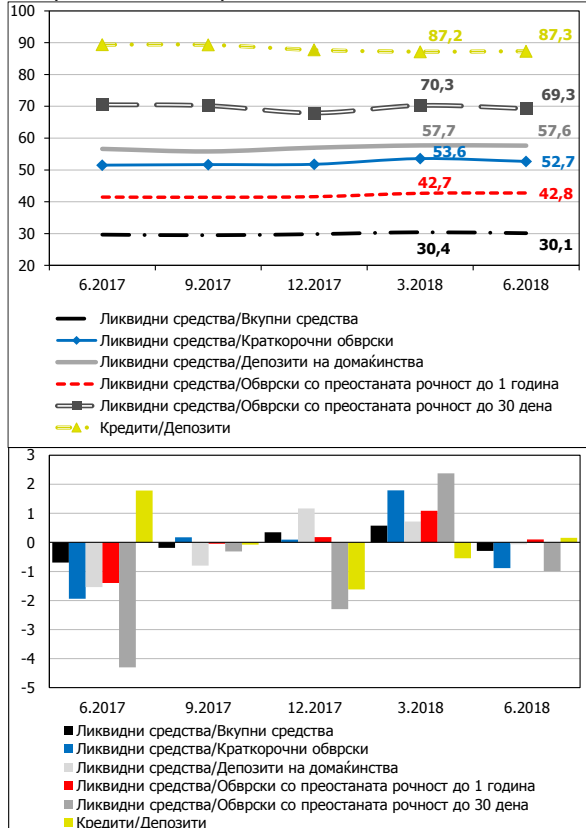
Приносот што го носат ликвидните финансиски инструменти на банките е во директна зависност од движењата на пазарните каматни стапки. Во вториот квартал од 2018 година, при непроменето ниво на основната каматна стапка на НБРМ⁴⁶, каматните стапки на пазарот на пари во РМ (МКДОНИА и МБКС) се задржаа на релативно стабилно ниво. Во однос на индикативните пазарни каматни стапки, при умерено намалување на едномесечниот СКИБОР, распонот меѓу каматните стапки во РМ и во еврозоната (едномесечниот СКИБОР и едномесечниот ЕУРИБОР) забележа благо стеснување.

Каматните стапки на меѓубанкарските пазари во еврозоната не забележаа позначајни промени и останаа исклучително ниски (за некои рочности и негативни), што соодветствува со непроменетата поставеност на монетарната политика на ЕЦБ во текот на вториот квартал од 2018 година (задржувајќи ја каматната стапка на основните операции за рефинансирање на нивото од последната промена во март 2016 година, кога беше намалена од 0,05% на 0,00%). Спротивно на тоа, како последица на нормализацијата на монетарната политика на САД (којашто започна на крајот на 2015 година и продолжи и во вториот квартал од 2018 година, кога ФЕД направи дополнителни зголемувања на каматната стапка⁴⁷), меѓубанкарската каматна стапка ЛИБОР за американски долари и натаму се зголемува.

⁴⁶ Од последната промена во март 2018 година, каматната стапка на благајничките записи е непроменета (3,00%).

⁴⁷ На редовниот состанок во јуни 2018 година, ФЕД донесе одлука за повторно зголемување на целиот распон на референтната каматна стапка за 25 базични поени, при што изнесува 1,75% - 2%. Целиот распон на референтната каматна стапка беше зголемен и во септември 2018.

Графикон бр. 32
Движење (горе) и квартална промена (долу) на показателите за ликвидноста на банкарскиот систем во проценти и во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По одделни банки, на 30 јуни 2018 година, учеството на ликвидните во вкупните средства е помеѓу 18,5% и 47,8%, со медијана од 26,5% (јуни 2017: помеѓу 15,3% и 44,2%). Покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства е помеѓу 35,0% и 105,2%, со медијана од 53,8% (јуни 2017: помеѓу 33,4% и 89,4%), покриеноста на обврските со преостаната договорна рочност до 30 дена меѓу 44,4% и 158,4% со медијана од 66,7% (јуни 2017: помеѓу 37,9% и 227,2%), а соодносот меѓу кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти меѓу 55,3% и 125,7%, со медијана 94,9% (јуни 2017 година: помеѓу 61,6% и 125,8%).

2.3. Показатели за ликвидноста

Во второто тримесечије од 2018 година, показателите за ликвидноста⁴⁸ на банкарскиот систем останаа стабилни и без поголеми поместувања од нивната вообичаена висина – ликвидните средства учествуваат со околу една третина во вкупните средства на банките, покривајќи повеќе од половината од краткорочните обврски и близу 60% од вкупните депозити на домаќинствата. Позначителни промени не беа забележани ниту кај показателите од аспект на валутните карактеристики на ликвидните средства и обврските⁴⁹, а показателите за денарската ликвидност⁵⁰ и во вториот квартал од 2018 година останаа на повисоко ниво во споредба со показателите за девизната ликвидност, следствено на повисокото структурно учество на ликвидните средства во денари во вкупните ликвидни средства на банките.

Регулаторните стапки за ликвидност на банкарскиот систем⁵¹, претставени како сооднос меѓу средствата и обврските коишто достасуваат во следните 30 дена и 180 дена, го потврдуваат задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем. На крајот на вториот квартал од 2018 година, овие стапки изнесуваат 1,8 и 1,4 соодветно, што е над пропишаниот минимум од 1.

⁴⁸ При пресметка на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

⁴⁹ Банките ги примаат и ги враќаат денарските обврски (депозити) и обврските (депозити) во денари со валутна клаузула во денари, создавајќи паричен тек (прилив или одлив) во денари. Девизните обврски, во согласност со одредбите на Законот за девизното работење, банките ги примаат и ги враќаат во соодветната странска валута и следствено, имаат очекуван паричен тек (прилив или одлив) во странска валута.

⁵⁰ Побарувањата и обврските со валутна клаузула се сметаат како денарски, бидејќи нивниот паричен тек е во денари.

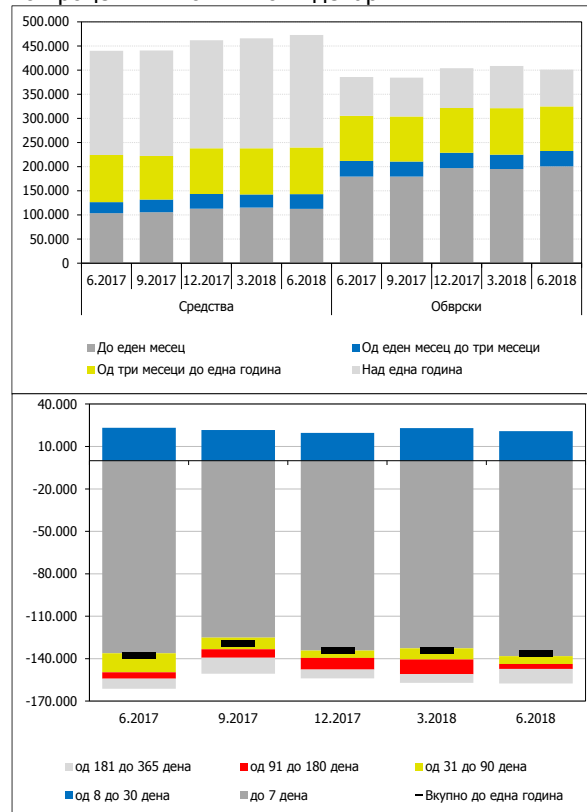
⁵¹ Начинот на пресметка на стапките на ликвидност до 30 и до 180 дена е определен со Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11, 19/12 и 151/13).

Графикон бр. 33

Структура на средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност (горе) и структура на јазот меѓу средствата и обврските, со договорна преостаната рочност до една година (долу)

во проценти и во милиони денари

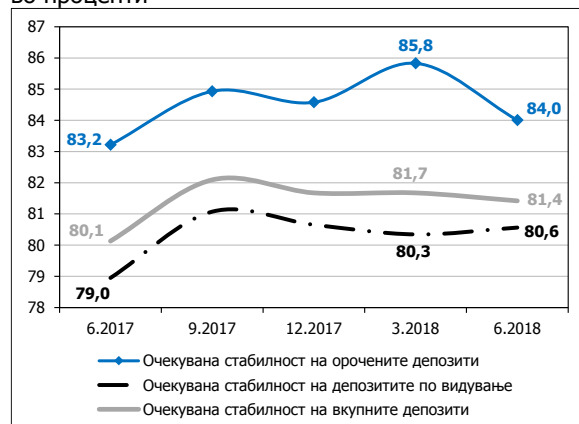

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 34

Очекувана стабилност на депозитите со преостаната рочност до три месеци, од страна на банките

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.4. Рочна структура на средствата и обврските

Во вториот квартал од 2018 година, дојде до мали поместувања во структурата на средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност. Зголемувањето на ликвидните средства, првенствено преку растот на пласманите на банките во домашни краткорочни државни хартии од вредност, како и поизразеното зголемување на краткорочните кредити на банките придонесоа за зголемување на учеството на средствата со преостаната рочност од еден до три месеци. И кај обврските на банките, во вториот квартал од 2018 година, се забележува квартално зголемување на учеството на обврските со преостаната рочност до три месеци (особено на обврските со рочност до еден месец, при поизразено зголемување на депозитите по видување), додека учеството на обврските со преостаната рочност од три месеци до една година се намали.

И понатаму, најголема неусогласеност меѓу средствата и обврските според нивната договорна преостаната рочност има кај рочниот сегмент до седум дена, што вообичаено произлегува од вклучувањето во овој рочен сегмент на обврските на банките по видување и без утврдена рочност.

Банките и во вториот квартал од 2018 година очекуваат дека депозитите ќе имаат висока стабилност. Така, на 30.6.2018 година банките очекуваат дека 84% од орочените депозити со преостаната рочност до три месеци (85,8% на 31.3.2018 година) ќе останат стабилни, односно и понатаму ќе останат во банките, додека за вкупните депозити и депозитите по видување, процентот на очекуваната стабилност е речиси непроменет, во однос на претходниот квартал, и изнесува 81,4%. Во текот на вториот квартал од 2018 година, банките ги задржаа и очекувањата за постоење позитивен јаз меѓу

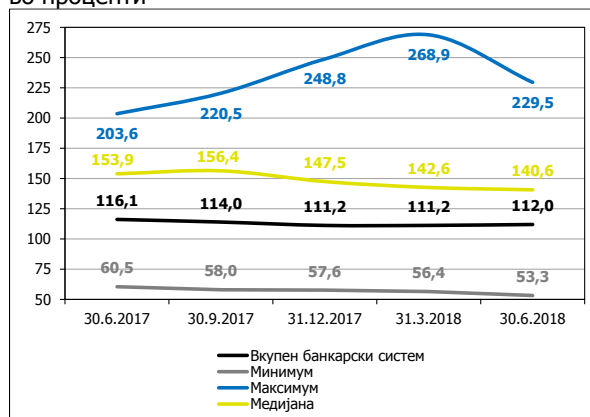
средствата и обврските, според нивната преостаната рочност, како збирно така и по одделни рочни сегменти (повеќе детали во анексите на овој извештај).

2.5. Стрес-симулации за ликвидносни шокови

Во текот на вториот квартал од 2018 година, отпорноста на македонскиот банкарски систем на ликвидносни шокови беше задржана. Со оглед на задоволителното ниво на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки, резултатите од поединечните симулации за ликвидносни шокови спроведени со состојба на 30 јуни 2018 година, упатуваат на стабилна ликвидносна позиција на македонскиот банкарски систем. Целосно искористување (или 112% на 30.6.2018 година) на ликвидните средства би настанало при значително екстреман ликвидносен шок, којшто опфаќа комбинирани одливи⁵² врз основа на повеќе видови обврски надвор од банките. Доколку за потребите на оваа симулација се прошири вообичаениот опфат на ликвидните средства со други финансиски инструменти⁵³ во сопственост на банките, за кои се цени дека банките брзо и лесно ќе ги наплатат или ќе ги претворат во парични средства, тогаш намалувањето на ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем би било помало и би изнесувало 100,5%.

При одделна примена на поединечните симулации на ликвидносни шокови, банките имаат доволно ликвидни средства за да ги отплатат

Графикон бр. 35
Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови) во проценти

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

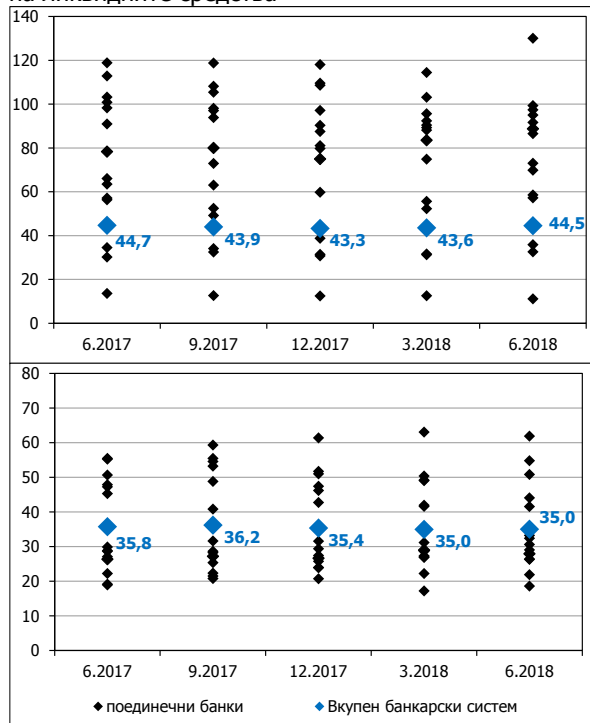
⁵² При симулацијата се претпоставува одлив на: депозитите на дваесетте најголеми депоненти, 20% од депозитите на домаќинствата, обврските кон матичните субјекти (обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти се исклучени од симулацијата бидејќи, согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната исплата е регулирана), 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките, коишто се веќе опфатени со една од претходните симулации) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања. При симулациите за ликвидносни шокови е изземена „МБПР“ АД Скопје.

⁵³ Покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти: средствата во резервниот гарантен фонд кај КИБС, долгорочните депозити во странски банки, инструментите на пазарот на пари издадени од странски недржавни издавачи, кредитите со договорна преостаната рочност до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради симулираниот одлив на девизните депозити на домаќинствата.

Графикон бр. 36

Резултати од симулацијата за повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти (горе) и за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата (долу) како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

симулираните парични одливи. Најголемо намалување на ликвидните средства се случува при симулацијата за одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, но значењето на оваа симулација за одделните банки е различно, со оглед на разликите во степенот на концентрацијата на депозитите. Спротивно на тоа, кај симулацијата на остварувањето на репутацискиот ризик и губењето на довербата на населението во банките претставена преку одлив на 20% од депозитите на домаќинствата има значително поголема сличност во резултатите за одделните банки, со што се потврдува важноста на депозитите за финансирањето на активностите на банките. Оттука, одржливоста на ликвидносната позиција на банките, како и потенцијалниот раст на нивните активности, се во директна зависност од случувањата и настапот на банките на депозитниот пазар и одржувањето на довербата на домашните депоненти во македонските банки. При претпоставена конверзија на определени вонбилансни обврски на банките во билансни побарувања, банките би потрошиле околу 20% од нивните ликвидни средства, што иако е помалку во споредба со симулациите за одлив на депозити⁵⁴, сепак и ова претпоставено намалување на ликвидните средства може да се смета за значајно.

Малото учество на обврските кон нерезидентите, како кон матичните лица во структурата на вкупните извори на финансирање на банките, предизвикува скромно влијание на шоките поврзани со нив, врз вкупниот резултат од оваа симулација.

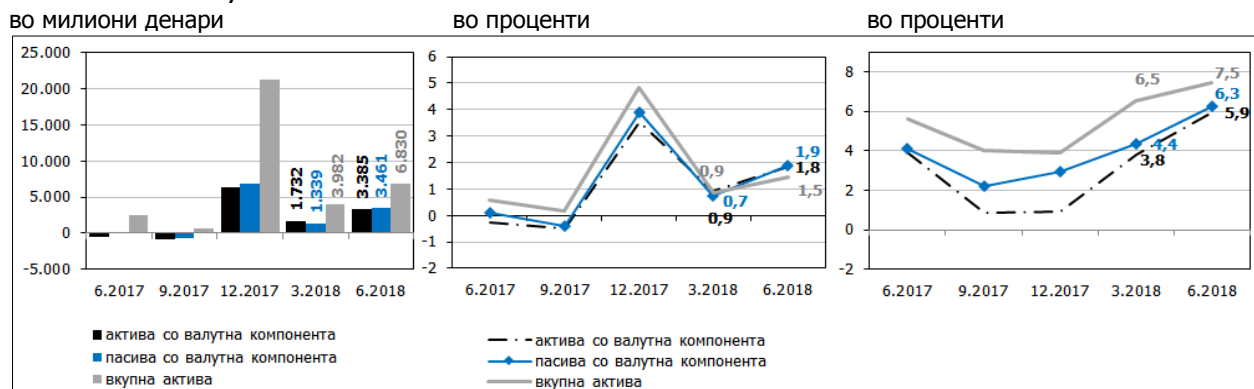
⁵⁴ При симулацијата за одлив на депозитите од 20-те најголеми депоненти, ликвидните средства на банкарскиот систем се намалуваат за 44,5%, додека при претпоставен одлив на 20% од депозитите на домаќинства, ликвидните средства се намалуваат за 35%.

3. Валутен ризик

Нивото на изложеноста на банкарскиот систем на валутен ризик во вториот квартал од 2018 година се намали, при што учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства се спушти на 6,5%. Од друга страна, растот на активните и пасивните позиции со валутна компонента бележи забрзување, но тој доведе до незначително зголемување на присуството на валутната компонента во билансите на банките (за 0,1 п.п.).

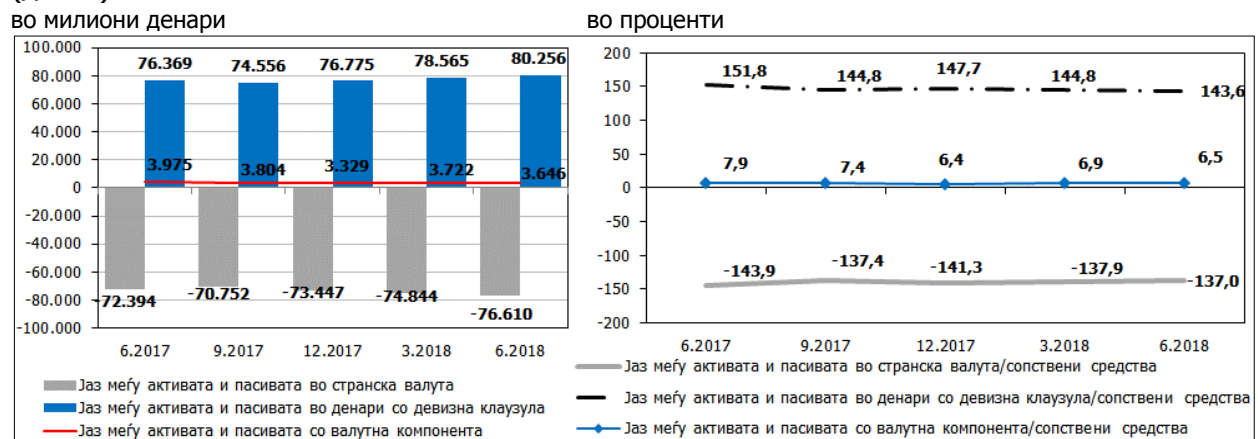
На крајот од првата половина од 2018 година, сите банки се усогласени со пропишаниот максимален лимит за агрегатната девизна позиција од 30% од сопствените средства. Еврот е најзастапената странска валута во билансите на банките.

Графикон бр. 37 Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 38 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента (лево) и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства (десно)

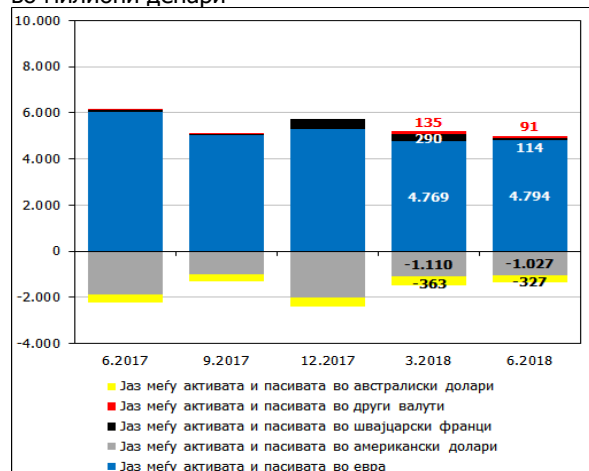
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 39

Динамика и структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 40

Учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива и пасива на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Во рамките на активата, кредитите се земени на нето-основа, односно се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Исклучена е „МБПР“ АД Скопје.

Во вториот квартал од 2018 година, позитивниот јаз меѓу активата и пасивата со валутна компонента се намали за 76 милиони денари, или за 2%. Стеснувањето на јазот произлегува од повисокиот квартален раст на пасивата со валутна компонента (раст за 3.461 милион денари, или за 1,9%)⁵⁵ во споредба со зголемувањето на активата со валутна компонента (за 3.385 милиони денари, или за 1,8%)⁵⁶. Со оглед на тоа дека јазот во најзастапената валута (евра) минимално се промени, најголем придонес кон помалиот квартален раст на активата со валутна компонента (од пасивата), имаше кварталното намалување на активата во швајцарски франци од 115 милиони денари, или 2,9% (во најголем дел заради намалените парични средства и парични еквиваленти во оваа валута).

Од друга страна, растот на пасивата со валутна компонента произлезе од зголемувањето на обврските врз основа на тековни сметки и депозитите од физички лица во евра, американски долари и во швајцарски франци. Како резултат на ваквите движења, во вториот квартал од 2018 година се намали позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во швајцарски франци за 176 милиони денари (или за 60,7%) и негативниот јаз меѓу активата и пасивата во американски долари (за 83 милиони денари).

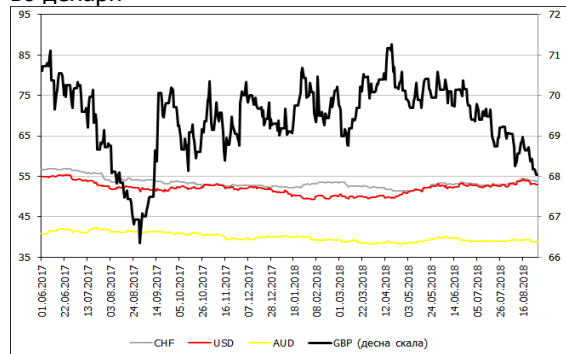
Истовремено, процентуалното учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства забележа намалување од 0,4 процентни поени и достигна ниво од 6,5%. Во услови на раст на активата и пасивата со валутна компонента и зголемување на вкупната актива, се зголемуваат нивните учества во вкупната актива (и пасива), за по 0,1 процентен поен.

⁵⁵ На страната на пасивата со валутна компонента, најголем придонес кон кварталното зголемување имаше растот на тековните сметки и краткорочните обврски, а помал придонес имаше и зголемувањето на депозитите во странска валута од физички лица.

⁵⁶ Зголемувањето на активата со валутна компонента во најголема мера произлегува од зголемувањето на кредитите во денари со евро клаузула и од пласираните депозити во странска валута.

Графикон бр. 41

Движење на курсот на денарот во однос на британската фунта, американскиот долар, швајцарскиот франк и австралискиот долар во денари

Извор: НБРМ.

Во структурата на активата и пасивата со валутна компонента, најзастапена странска валута и натаму е еврото. Еврото учествува со 87,8 и 87 проценти во активата и во пасивата со валутна компонента, соодветно, и покрај незначителното квартално намалување на овие учества за 0,5 п.п., за сметка на зголемувањето на учествата на американскиот долар. Ваквата валутна структура посочува дека применетата стратегија на стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото е од исклучителна важност за одржување ниска веројатност за остварување на валутниот ризик во билансите на банките. Ниската застапеност на останатите валути во структурата на активата и пасивата со валутна компонента упатува на низок ризик за домашниот банкарски систем од евентуалните позначајни флукуации на курсевите на одделните валути.

Табела бр. 3

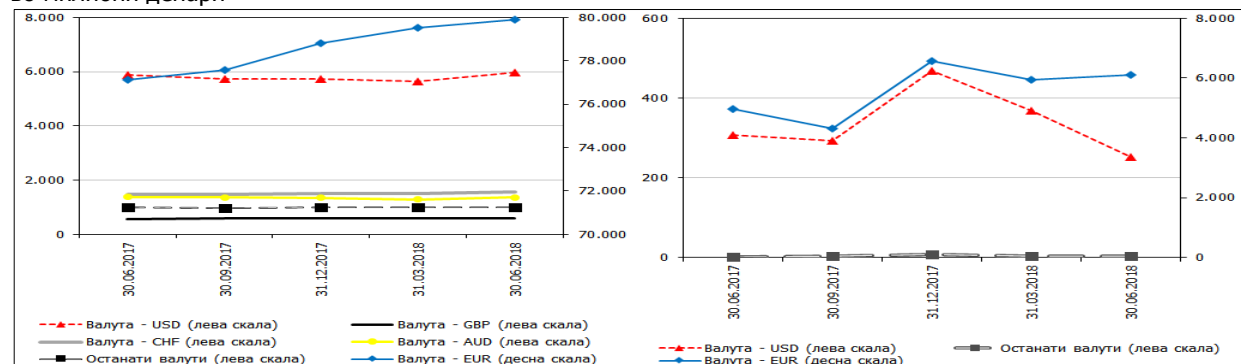
Структура на активата и пасивата со валутна компонента, според валута во проценти

Валута	31.03.2018		30.06.2018	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива
Евро	88,3	87,5	87,8	87,0
Американски долар	7,0	7,8	7,5	8,2
Швајцарски франк	2,1	2,0	2,0	2,0
Австралиски долар	0,8	1,1	0,9	1,1
Британска фунта	0,7	0,7	0,7	0,7
Останато	1,0	1,0	1,0	1,0
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 42

Депозити со валутна компонента* на физичките лица (лево) и на нефинансиските друштва (десно) во милиони денари

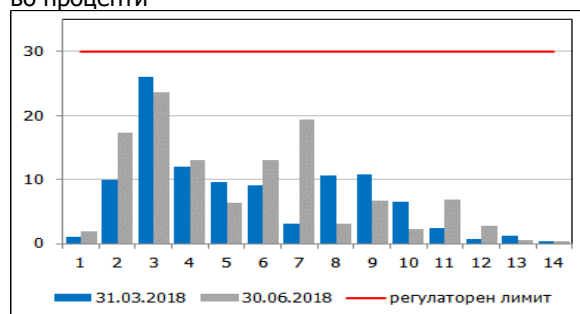
Извор: НБРМ.

*Во депозитите не се опфатени трансакциските сметки на физичките лица и на нефинансиските друштва.

Графикон бр. 43

Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки во проценти

Извор: НБРМ.

Во вториот квартал од 2018 година, девизните позиции на сите банки беа во согласност со пропишаниот регулаторен лимит за агрегатната девизна позиција, којашто не смее да надмине 30% од сопствените средства. Само кај една банка, овој сооднос надминува 20%. Притоа, анализирано по одделни валути, поголем е бројот на банки коишто имаат долга позиција, што ги изложува на ризик од пад на вредноста на соодветните валути.

Табела бр. 4

Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

Опис	Број на банки										Агрегатна девизна позиција/ сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства										
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	5	1	11	3	11	2	9		14		6
од 5% до 10%	2	1									3
од 10% до 20%	4										4
од 20% до 30%	1										1
над 30%											

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

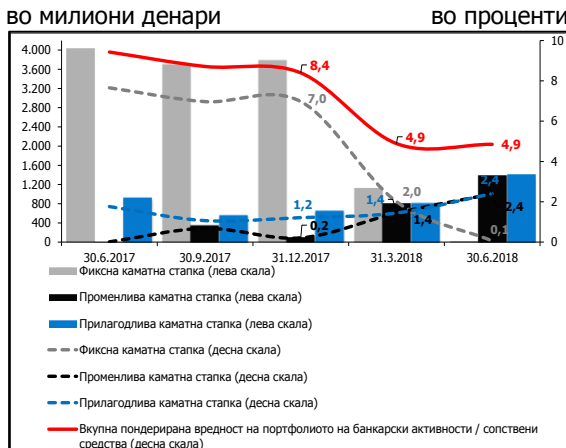

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Во второто тримесечје од 2018 година, изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности не забележа значајни промени во однос на претходниот квартал. Имено, пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности оствари скроман раст, а нејзиниот сооднос со сопствените средства беше непроменет. Во услови на стеснување на јазот кај позициите со фиксни каматни стапки, скромното зголемување на пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности произлегува од проширувањето на јазовите кај позициите со променлива и прилагодлива каматна стапка.

Графикон бр. 44

Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според тип на каматна стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала) во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

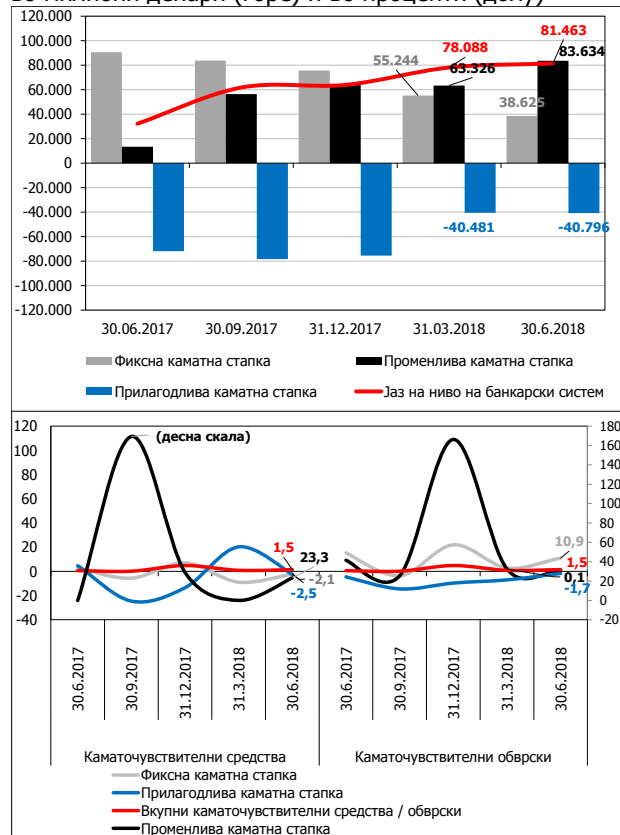
*Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја означува потенцијалната загуба на економската вредност на ова портфолио, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена.

По падот во првото тримесечје од годината, пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности во вториот квартал од 2018 година забележа пораст од 2,3%, или за 64 милиони денари. Сепак, овој раст не предизвика промени на соодносот на вкупната пондерирана вредност и сопствените средства во однос на претходниот квартал. По одделна банка, овој сооднос се движи во интервалот од 0,9% до 8,5%, што е сè уште под нивото од 20%⁵⁷. Кварталното зголемување на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности произлегува од проширувањето на јазовите кај позициите со променлива и прилагодлива каматна стапка. Наспроти тоа, пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности со фиксни каматни стапки бележи позначително намалување, со оглед на стеснувањето на јазот меѓу активните и пасивните позиции со фиксни каматни стапки.

⁵⁷ Според регулативата, во случај кога односот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката надмине 20%, банката е должна да предложи мерки за намалување на овој однос, а Народната банка може да ѝ наложи и издвојување соодветен износ на капитал за покривање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

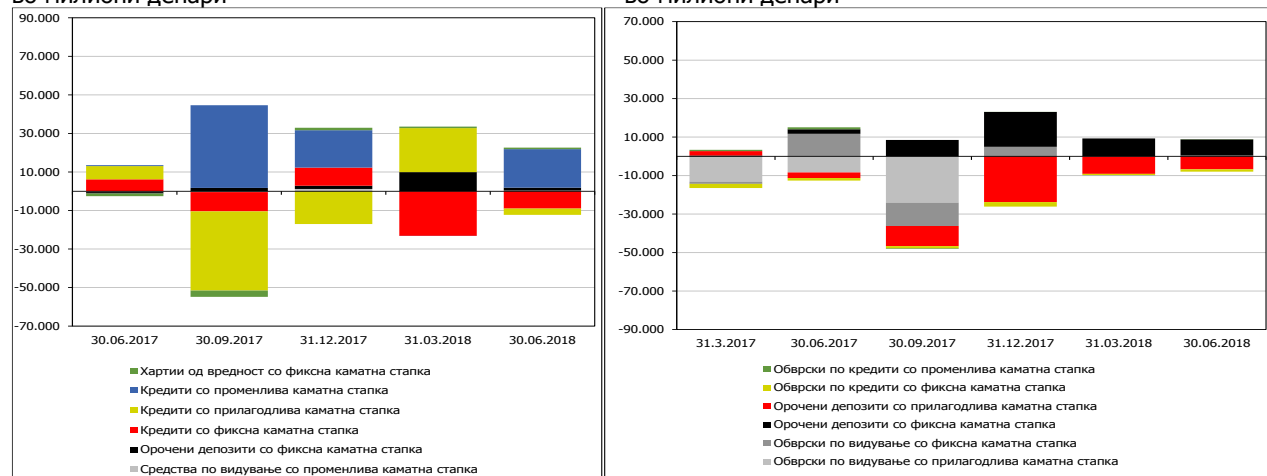
Графикон бр. 45
Каматочувствителни средства и обврски според типот на каматната стапка, јаз (горе) и годишна промена (долу) во милиони денари (горе) и во проценти (долу)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вкупниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски забележа квартален раст од 3.375 милиони денари (4,3%), што најмногу произлегува од порастот на јазот кај позициите со променливи каматни стапки за 20.308 милиони денари, или за 32,1%. Истовремено, се забележа намалување на позитивниот јаз кај позициите со фиксни каматни стапки (за 16,619 милиони денари, или 30,1%) и проширување на негативниот јаз кај позициите со прилагодливи каматни стапки (за 314 милиони денари, или 0,8%). Имено, порастот на јазот кај позициите со променливи каматни стапки е резултат на повисокиот раст на кредитите со овој тип на каматна стапка (квартален раст од 20.023 милиони денари, или за 25,9%), наспроти растот на орочените депозити на страната на пасивата (квартален раст од 660 милиони денари, или за 5,0%). Додека, намалувањето на јазот кај позициите со фиксна каматна стапка е резултат на намалувањето на кредитите со фиксна каматна стапка (квартално намалување од 9.022 милиона денари, или 12,0%), наспроти растот на орочените депозити со фиксна каматна стапка (од 8.377 милиони денари или 8,9%).

Графикон бр. 46 Квартални промени на каматочувствителните средства (лево) и обврски (десно), според типот на инструментот и типот на каматната стапка во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

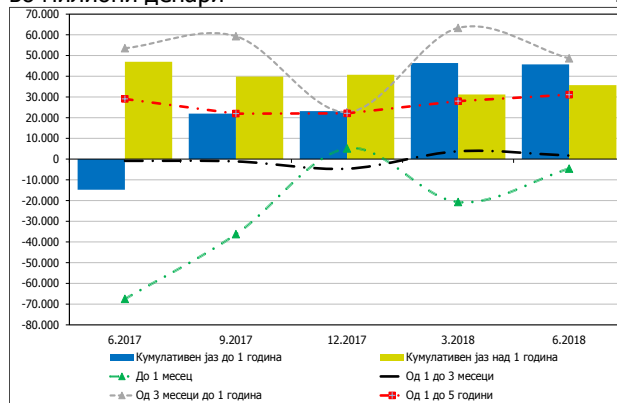

Кај позициите со прилагодлива каматна стапка се забележа намалување на пласираните кредити со прилагодлива каматна стапка, за 3.262 милиона денари (или -2,5%) и намалување на прибраните орочени депозити со прилагодлива каматна стапка за 6.782 милиона денари (7,5%).

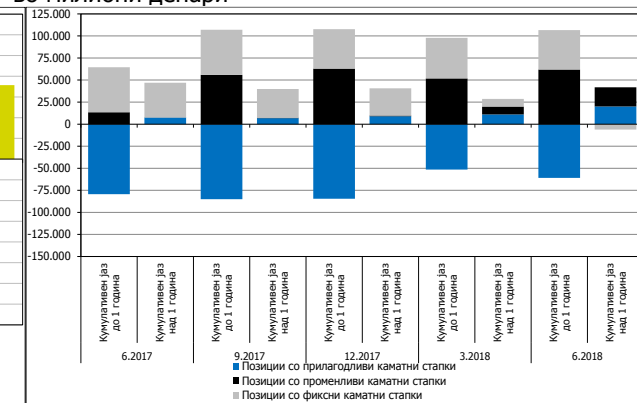
Анализирано според периодот до следната преоцена на каматните стапки, кумулативниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски чијашто следна преоцена на каматните стапки е над една година бележи пораст (кај позициите со прилагодливи и променливи каматни стапки), а кумулативниот јаз до една година се намали (кај позициите со прилагодливи каматни стапки).

Графикон бр. 47 Јаз меѓу активните и пасивните позиции, според периодот до следната преоцена на каматните стапки (лево) и структура на јазот според типот на каматната стапка (десно)

во милиони денари

во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

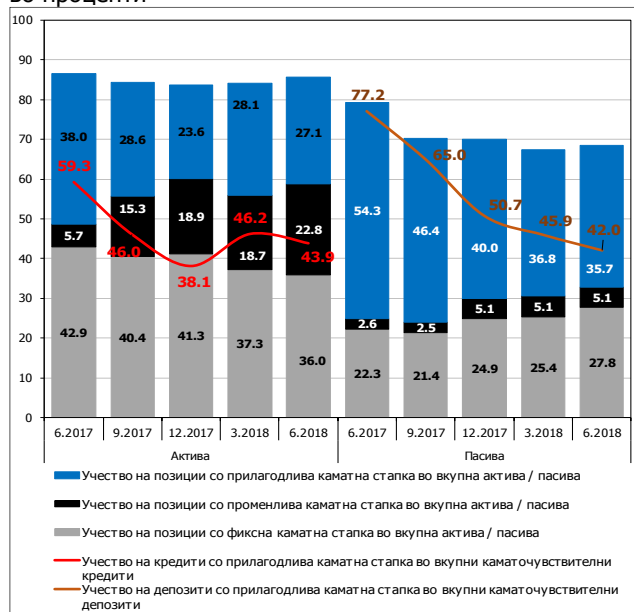
Кварталното намалување на примената на прилагодливите каматни стапки кај кредитите што беше проследено со поголема употреба на променливите каматни стапки, како и трансформацијата на депозитната база од позиции со прилагодливи во позиции со фиксни каматни стапки, предизвикаа намалување на учеството на прилагодливите каматни стапки во структурата на каматочувствителната актива и пасива. Кредитите со прилагодливите каматни стапки се намалуваат како резултат на постапувањето на банките согласно со препораката на Народната банка од октомври 2016 година⁵⁸, додека кредитите со фиксна каматна стапка се намалуваат како резултат на истекот на периодот во кој се применува фиксната каматна стапка⁵⁹. Од друга страна, со зголемената примена на фиксните каматни стапки кај депозитите, во амбиент на ниски каматни стапки и очекувања за нивен раст во иднина,

⁵⁸ Во октомври 2016 година, НБРМ со допис им препорача на банките да ја исклучат примената на еднострано прилагодливите каматни стапки во новите договори за кредити и депозити со клиентите.

⁵⁹ Станува збор за кредитни производи чијшто каматни стапки се фиксни само во определен временски период (најчесто во првите неколку години), а по истекот на тој период предвидена е примена на променливи или (најчесто) прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 48 Структура на активата и пасивата, според типот на каматна стапка во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките го ограничуваат потенцијалниот раст на каматните расходи. Истовремено, со зголемената примена на променливите каматни стапки на страната на кредитите, банките ги „заштитиуваат“ каматните приходи, овозможувајќи нивен раст при евентуално идно зголемување на каматните стапки. Сепак, примената на каматни стапки коишто се однапред утврдени или чија промена ќе се врши врз основа на пазарни варијабли, бара од банките и посилен капацитет за управување со ризикот од промена на каматните стапки.

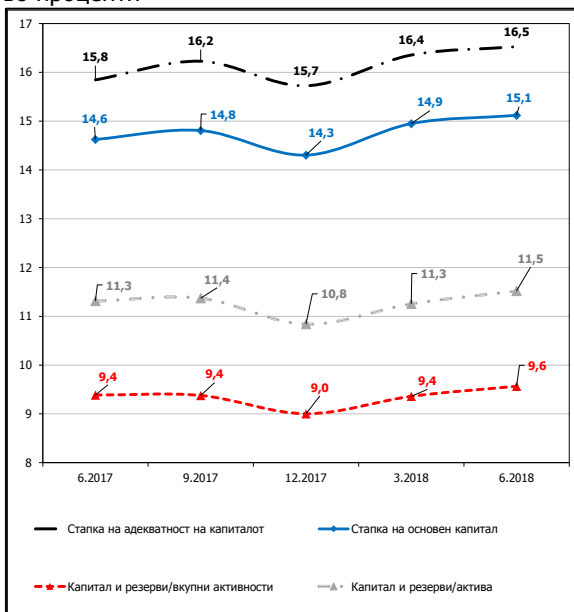
Повеќе детали околу структурата на каматочувствителните позиции на банките се дадени во анексите кон овој извештај.

5. Ризик од несолвентност

Солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем се подобрија во вториот квартал од 2018 година, главно како резултат на растот на капиталните позиции врз основа на задржаната добивка. Стапката на адекватноста на капиталот на банките изнесуваше 16,5% на 30.6.2018 година.

Јакнењето на капиталните позиции на банките беше проследено со раст на активата пондерирана за кредитниот ризик, којшто во голема мера произлезе од растот на побарувањата од трговските друштва и портфолиото на мали кредити. Резултатите од спроведените стрес-тест симулации со состојба на 30.6.2018 година покажуваат подобра отпорност на банкарскиот систем на симулираните стресни ситуации, во споредба со првиот квартал од 2018 година.

Графикон бр. 49
Показатели за солвентноста
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Почнувајќи од март, 2017 година домашните регулаторни барања во врска со солвентноста и адекватноста на капиталот на банките се во согласност со барањата на меѓународната спогодба Базел 3.

2.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и ниво на ризичност на активностите

На крајот на вториот квартал од 2018 година, сите показатели за солвентноста на банкарскиот систем се подобрија, што произлегува од повисоките квартални стапки на раст на капиталните позиции⁶⁰, во споредба со активностите⁶¹ на банкарскиот систем. Стапката на адекватност на капиталот бележи минимално зголемување за 0,1 процентен поен во вториот квартал од 2018 година. Во своите регулаторни извештаи со состојба на 30.6.2018 година, сите банки пријавија стапка на адекватност на капиталот којашто е повисока од 14%. Притоа, кај дванаесет банки оваа стапка забележа квартален раст.

Кварталниот раст на стапката на адекватност на капиталот произлегува од растот на редовниот основен капитал⁶² (за

⁶⁰ Капиталот и резервите и основниот капитал квартално се зголемија за по 3,8%, а сопствените средства за 3,1%.

⁶¹ Вкупната актива пондерирана според ризиците се зголеми за 2,0% (6.965 милиони денари), што произлезе од растот на активата пондерирана според кредитниот ризик (раст за 1,8% или за 5.591 милион денари).

⁶² Според Законот за банките, покрај обврската за одржување стапка на адекватност на капиталот од најмалку 8% од активата пондерирана според ризиците, банките се должни да одржуваат и стапка на редовен основен капитал од 4,5% од активата пондерирана според ризиците и стапка на основен капитал од 6% од активата пондерирана според ризиците. Во редовниот основен капитал се вклучуваат капиталните позиции со највисок квалитет (акционерскиот капитал, резервниот фонд, добивката доколку исполнува определени услови и сл.), коишто се во целост и веднаш на располагање за покривање на ризиците и загубите за време на работењето на банката. Заклучено со 30.6.2018 година, само една банка пријавила додатен

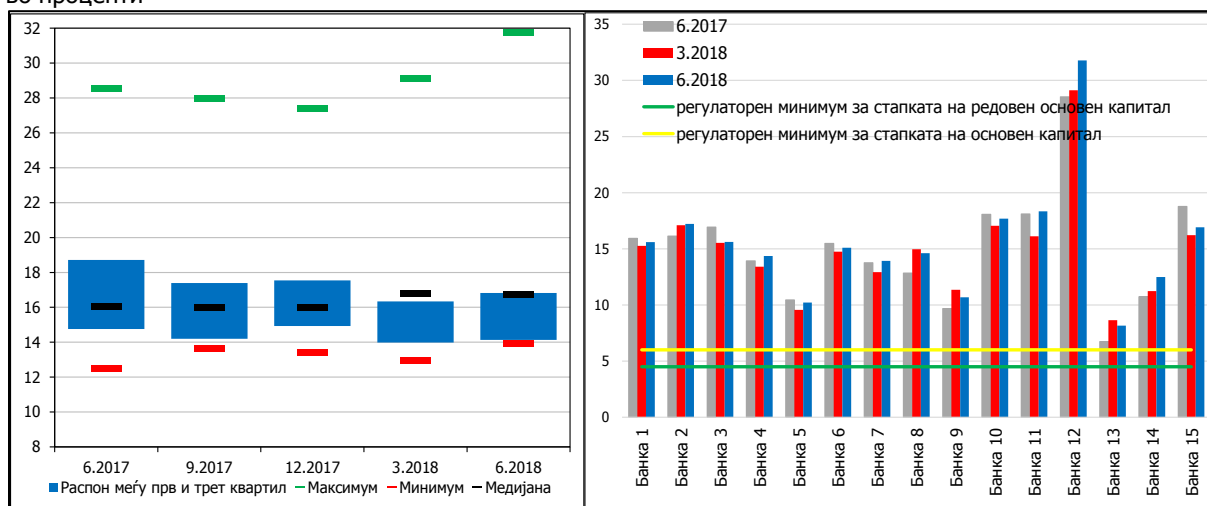

3,5% во однос на првиот квартал од 2018 година), што, пак, е резултат на задржаната добивка⁶³.

Графикон бр. 50

Мерки за распределбата на стапката на адекватност на капиталот во банкарскиот систем (лево) и стапката на основен капитал по банка (десно) во проценти

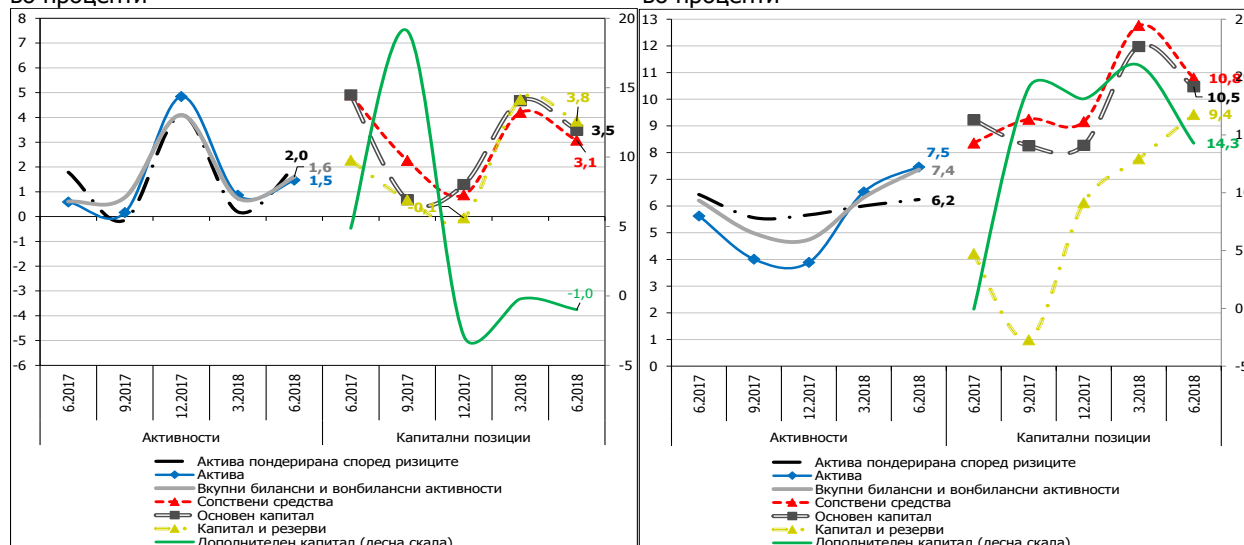

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 51

Промена на компонентите на показателите за солвентноста, квартална (лево) и годишна (десно)

во проценти

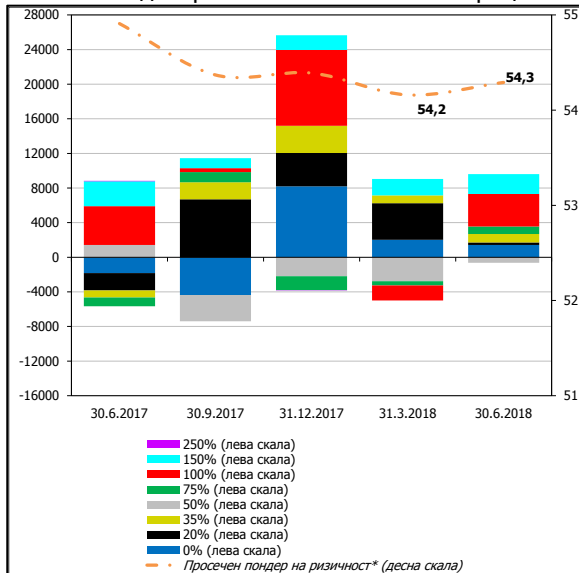
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

основен капитал во износ од 123 милион денари, така што редовниот основен капитал е највисоката позиција во основниот капитал на банките во Република Македонија.

⁶³ Реинвестираната (задржана) добивка од 2017 година којашто се вклучува во сопствените средства на банките на 30.6.2018 година изнесува 3.574 милиони денари и во споредба со првиот квартал бележи раст од 1.898 милиони денари.

Графикон бр. 52

Квартални промени на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризичност во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

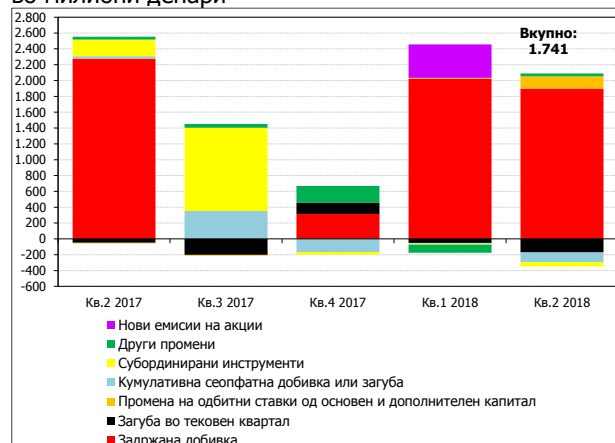
Забелешка: *Просечниот пондер на ризичност на вкупната билансна и вонбилансна изложеност се пресметува како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банките.

Нивото на ризичност на банкарските активности, мерено преку соодносот меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност, минимално се зголеми за 0,1 процентен поен. При раст на активностите со речиси сите пондери на ризичност, порастот на просечниот пондер на ризичност е резултат на побарувањата со повисоки пондери на ризичност (100% – побарувања од трговски друштва и 150% – портфолио на мали кредити).

Графикон бр. 53

Структура на кварталните промени на сопствените средства

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.2. Квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

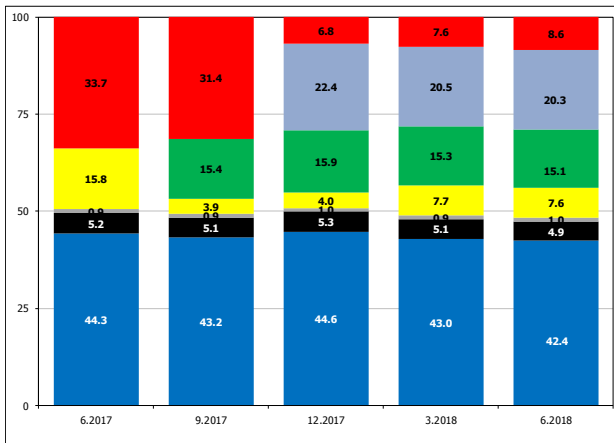
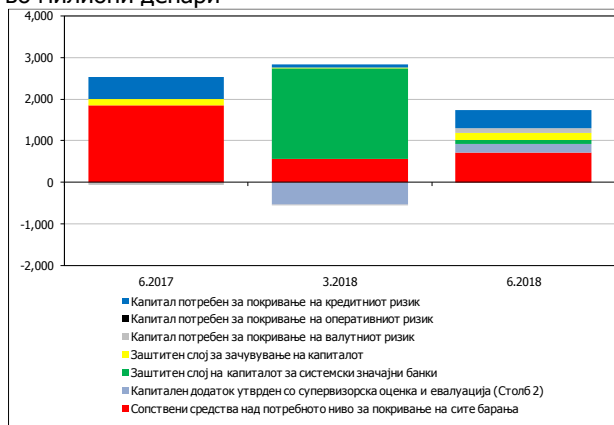
Во вториот квартал од 2018 година, сопствените средства на банкарскиот систем се зголемија за 1.741 милион денари, или за 3,1% (раст во првиот квартал од 2.280 милиони денари или за 4,2%). Овој раст најмногу произлегува од задржаната добивка како дел од сопствените средства на банките. Дополнителниот капитал, односно субординираните инструменти се помали за 52 милиона денари⁶⁴, или за 1,0%.

⁶⁴ Резултат на отплата на субординиран инструмент.

Графикон бр. 54

Структура на кварталните промени (горе) и на состојбата (долу) на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Квалитетот на сопствените средства е на високо ниво, со учество на редовниот основен капитал (најквалитетната компонента од сопствените средства) во вкупните сопствени средства од 90,9%. Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства по групи банки се прикажани во анексите кон овој Извештај.

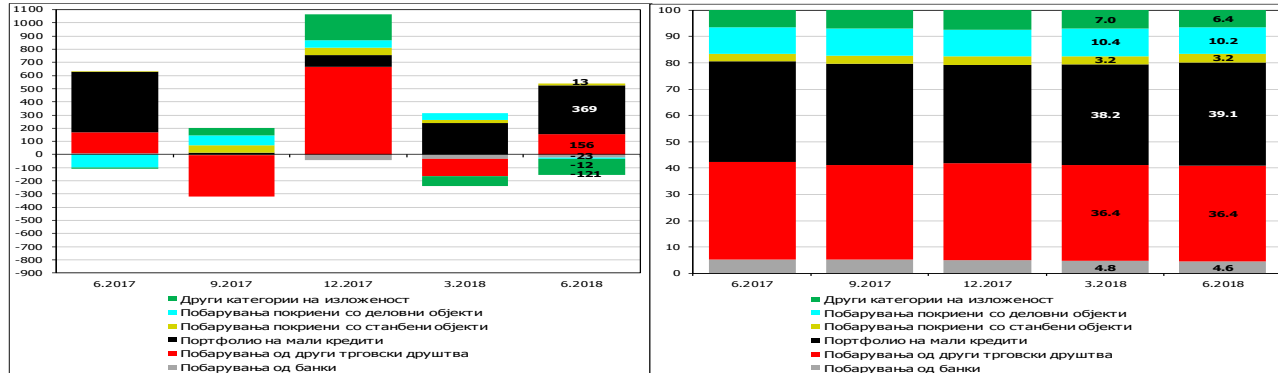
Во услови на висока капитализираност и по исполнувањето на активираниот заштитен слој на капиталот⁶⁵, банкарскиот систем располага со слободен капитал (над потребниот минимум за покривање на ризиците) за покривање на неочекуваните загуби. Од вкупните сопствени средства на банките, 8,6% претставуваат слободен капитал (7,6% на 31.3.2018 година). Анализирани по одделни ризици, најголем дел од минималниот потребен капитал се користи за покривање на кредитниот ризик (42,4%), а потоа за оперативниот ризик (4,9%)⁶⁶.

Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот, по одделни групи банки, се прикажани во анексите кон овој Извештај.

⁶⁵ Почнувајќи од 31.3.2017 година, банките имаат обврска да одржуваат заштитен слој за зачувување на капиталот во износ од 2,5% од активата пондерирана според ризиците. Покрај тоа, седумте системски значајни банки требаа да постигнат заштитен слој на капиталот за системски значајни банки во интервалот помеѓу 1% и 2% до 31.3.2018 година, односно помеѓу 1% и 2,5% до 31.3.2019 година.

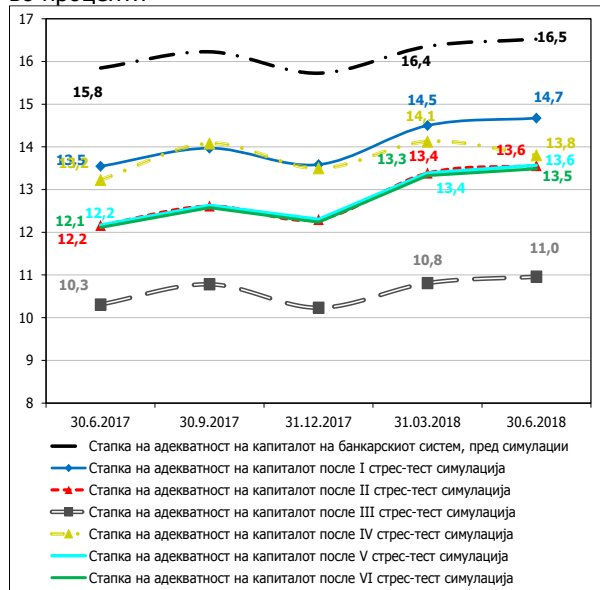
⁶⁶ Кварталниот раст на регулаторниот капитал изнесува 557 милиони денари, или за 2,0%, што произлегува од зголемувањето на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик (раст од 447 милиони денари, или за 1,8%). Ова зголемување на регулаторниот капитал потребен за покривање на кредитниот ризик најмногу произлегува од портфолиото на мали кредити, додека капиталот потребен за покривање на валутниот ризик забележа квартален раст од 110 милиони денари, или за 22,1%.

Графикон бр. 55 Квартални промени (горе, во милиони денари) и структура (долу, во проценти) на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 56
Резултати од стрес-тест симулациите во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

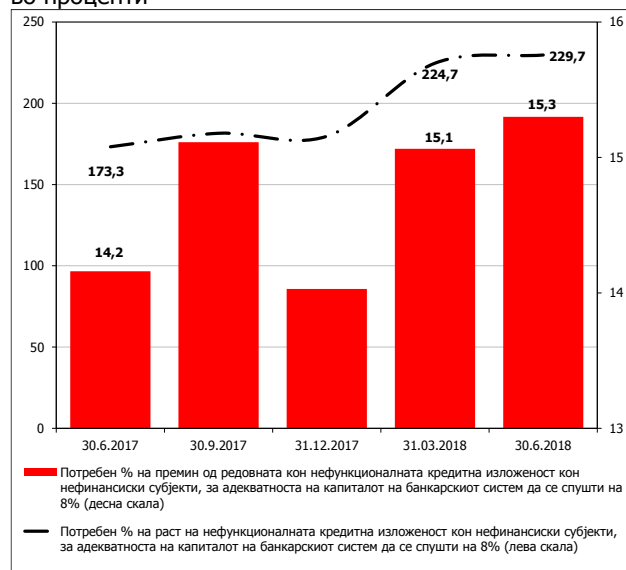
- I: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 50%;
- II: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%;
- III: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти;
- IV: Прекласификација во „В - нефункционално“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти (вклучувајќи ги и поврзаните субјекти);
- V: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;
- VI: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.

1.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Спроведеното тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на симулирани шокови упатува на подобри резултати во споредба со март 2018 година. Адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%, при ниту една од симулациите. Ова се должи на повисоката адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред изведувањето на симулациите, но и на помалку изразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови. Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем. Стрес-тестирањето во обратна насока покажува дека е потребен раст на нефункционалната кредитна изложеност на нефинансиските лица од 229,7%, односно премин на 15,3% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност, за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на нивото од 8%. Ваквата претпоставка е крајно екстремна, имајќи предвид дека во вториот квартал растот на нефункционалната изложеност изнесува 2,7%. Исто така, анализите покажуваат дека само 1,1% од редовната кредитна изложеност добил

Графикон бр. 57 Потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност, за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8% во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Проценка на ефектите од Одлуката за методологијата за утврдување на максималниот износ за распределба на резултатот од работењето врз дивидендните политики на банките

Графикон бр. 58
Распределба на добивката од претходната година на банките во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Со Одлуката за методологијата за утврдување на максималниот износ за распределба на резултатот од работењето се пропишува начинот на утврдување на максималниот износ којшто може да го распредели банка којшто не го исполнува вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот. Имено, согласно со измените на Законот за банките од октомври 2016 година, покрај законските барања за висината на адекватноста на капиталот, утврдени врз основа на регулативата на Народната банка или врз основа на корективна мерка изречена од Народната банка, банките се должни да одржуваат соодветен износ на капитал за покривање на т.н. заштитни слоеви на капиталот. Пропишаните заштитните слоеви на капиталот можат да се исполнуваат само со позиции од редовниот основен капитал коишто не се користат за покривање на законските барања за висината на адекватноста на капиталот, утврдени врз основа на регулативата на Народната банка или врз основа на корективна

мерка изречена од Народната банка. Банката којашто нема да ја исполни висината на заштитните слоеви на капиталот, и тоа со капитални инструменти со највисок квалитет, имаат ограничувања врз делот од добивката којшто можат да го исплатат на своите акционери.

Споредбената анализа на износот на исплатена дивиденда (вклучително и преземената обврска за нејзина исплата) за 2017 година (којашто се врши во 2018 година) укажува на извесни промени во дивидендните политики на дел од банките. Така, делот од остварената добивка на банките којшто е наменет за исплата на акционерите бележи намалување, за сметка на зголемувањето на делот којшто се насочува кон капиталните позиции на банките во споредба со претходните години. Поточно, исплатената дивиденда на банките во 2018 година од остварената добивка во 2017 година, забележа намалување од 537 милиони денари, или за 14,7%, во споредба со минатата година. Наспроти тоа, реинвестираната добивка во сопствените средства на банките (којашто е секако ограничена за распределба на акционерите) се зголеми за 1.275 милиони денари, или за 55,5%. Имено, од вкупно тринаесет банки коишто работеа со добивка во 2017 година, осум банки во целост ја задржаа добивката од 2017 година во капиталните позиции (исто како и минатата година), додека пет банки донесоа одлука за искористување на дел од добивката од 2017 година за исплата на дивиденда (при што кај три банки се забележа намален износ на исплатена дивиденда во споредба со исплатената дивиденда од остварената добивка за 2016 година). Исто така, во 2018 година, помал е и делот од остварената добивка во 2017 година, којшто банките го задржуваат во капиталните позиции, како расположлив за распределба на акционерите (помал е за 366 милиони денари, или за 88,6% во споредба со минатата година). Практично, со ограничувањето на износот на добивка наменет за распределба на акционерите, се постигнува поголем раст на сопствените средства на банките и зајакнување на нивните солвентни позиции со висококвалитетни капитални инструменти.

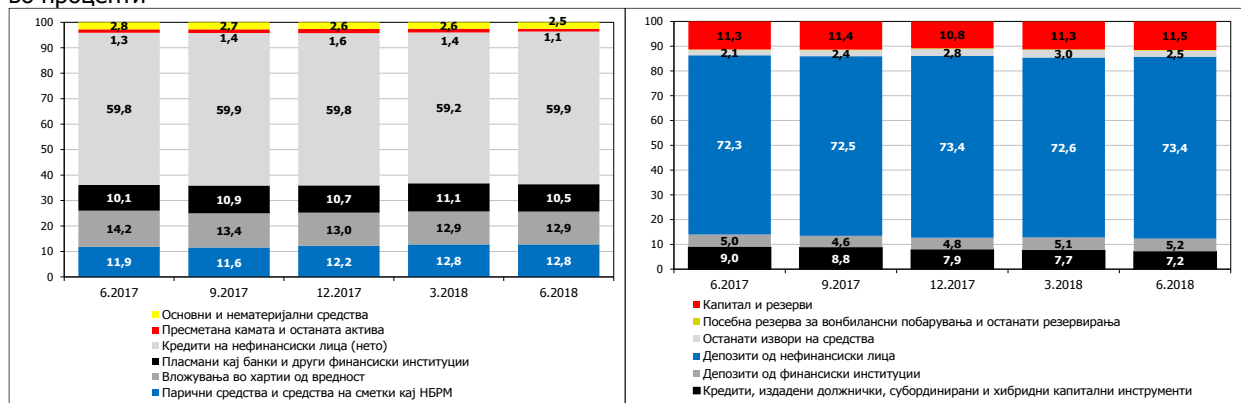
III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

1. Активности на банките

Во вториот квартал од 2018 година, забрза растот на вкупните активности на банкарскиот систем. Растот главно се должеше на забрзаната депозитна активност, по нејзиниот пад во првиот квартал од годината главно поради фактори од сезонски карактер. Растот на депозитите произлезе од зголемувањето на корпоративните депозити, но и од депозитите на домаќинствата, пред сè на девизните депозити по видување. Зголемениот финансиски потенцијал беше употребен за зголемена кредитна поддршка на домаќинствата, но овозможи и солиден раст на корпоративното кредитирање.

Графикон бр.59

Структура на активата (лево) и на пасивата (десно) на банкарскиот систем во проценти

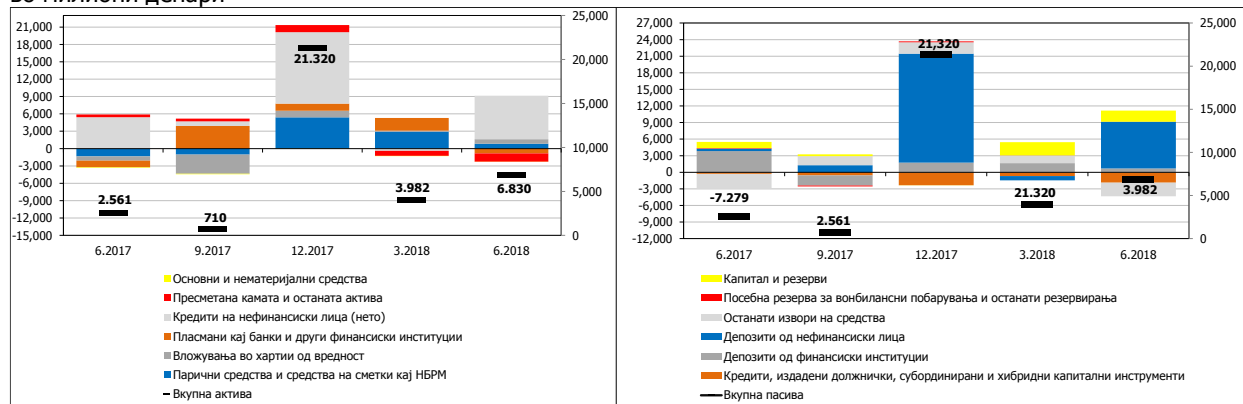

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 60

Квартален раст на компонентите на активата (лево) и пасивата (десно) на банкарскиот систем

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 61
Актива на банкарскиот систем
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 62
Износ на кредитите на нефинансиските
субјекти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 63 Раст на кредитите на
нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.6.2018 година, вкупната актива на банкарскиот систем изнесува 472.804 милиони денари и бележи забрзан квартален раст од 6.830 милиони денари, или 1,5%. Растот на активата произлезе од забрзаниот раст на депозитите, како и од растот на обврските кон матичните субјекти на банките. Ова овозможи раст на кредитната активност со нефинансиските субјекти, но се зголемија и паричните средства на банките, како и нивните вложувања во хартии од вредност.

2.1. Кредити на нефинансиските субјекти

Во вториот квартал од 2018 година, кредитирањето на нефинансиските лица⁶⁷ бележи забрзан раст во споредба со претходниот квартал кога промената на кредитите беше негативна. Во вториот квартал, кредитите на нефинансиските субјекти пораснаа за 7.912 милиони денари, или за 2,7%. Забрзување на растот на кредитирањето се забележа и на годишна основа, при што кредитите се зголемија за 18.400 милиони денари, или за 6,5% (5,9%, заклучно со 31.3.2018 година).

Кварталниот раст на кредитната активност во поголем дел произлезе од зголемената кредитна поддршка на домаќинствата, а во помал дел и од зголеменото кредитирање на корпоративните клиенти. Имено, кредитите на домаќинствата⁶⁸ се зголемија за 4.742 милиона денари, или за 3,3% во вториот квартал од 2018 година (2,3% во првиот квартал од 2018 година). На годишна основа, кредитите на домаќинствата растеа забрзано и достигнаа солидна стапка на раст од 10,1% (9,8%, заклучно 31.3.2018 година). Кредитите

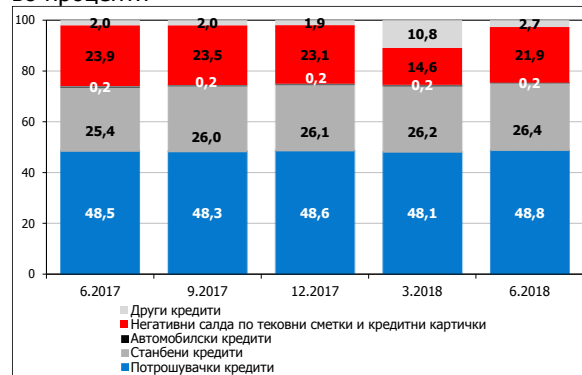
⁶⁷ Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршители на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

⁶⁸ Потрошувачките кредити и кредитните картички се најкористените кредитни производи кај домаќинствата.

Графикон бр. 64

Структура на кредитите на физичките лица, по производи во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на претпријатијата забележаа квартален раст од 3.240 милиони денари, или за 2,2% (пад од 3,6% во првиот квартал од 2018 година⁶⁹), што придонесе за забрзување и на годишниот раст (од 2,6%, заклучно со 31.3.2018, на 3,2% заклучно со 30.6.2018 година).

Кај банките постои поголема склоност за кредитирање на домаќинствата, при што **во последните неколку години се забележува постојано приближување на учествата на кредитите на домаќинствата и корпоративните кредити во вкупните кредити на банките**, поточно раст на учеството на секторот „домаќинства“ (коешто достигна 48,4% на 30.6.2018 година) и намалување на учеството на корпоративниот сектор (50,6% на 30.6.2018 година). На крајот од вториот квартал од 2018 година, кај шест од вкупно четиринаесет⁷⁰ банки, учеството на кредитите на домаќинствата во вкупните кредити на банките е поголемо во однос на учеството на кредитите на нефинансиските друштва. Анализирани по кредитни производи, речиси 71% од кредитите на физичките лица се наменети за финансирање на ненаменската потрошувачка на физичките лица (потрошувачки кредити, дозволени пречекорувања и кредити врз основа на кредитни картички).

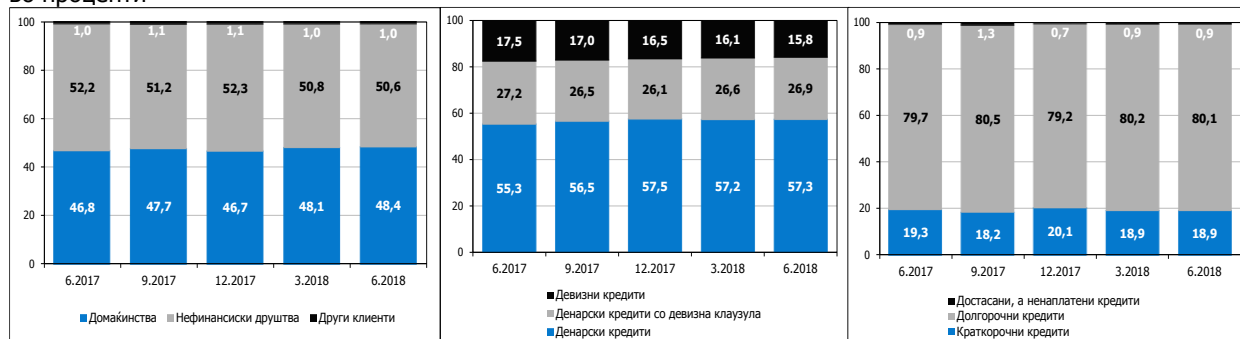
⁶⁹ За падот на корпоративните кредити во првиот квартал од 2018 година придонесува позначителниот износ на наплата на нефункционални побарувања од страна на неколку банки од еден поголем клиент.

⁷⁰ „МБПР“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

Графикон бр. 65

Структура на вкупните кредити, според секторот (лево) и валутата (средина) и структура на редовните кредити, според рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2018 година денарските кредити ја задржаа главната улога во валутната структура на вкупните кредити и во најголем дел го условија нивниот квартален раст. Растот на денарските кредити во поголем дел (72%) произлезе од кредитите на домаќинствата⁷¹ во споредба со придонесот (29,6%) на корпоративните кредити. Притоа, денарските кредити ја задржаа главната улога во валутната структура на вкупните кредити, со учество од 57,3%. Зголемување се забележа и кај денарските кредити со валутна клаузула⁷², каде што придонесот на претпријатијата е најголем (63,4%), додека придонесот на домаќинствата изнесува 38,1%. Кварталниот раст на кредитирањето во странска валута е прилично скромно⁷³, а најмногу произлегува од зголемувањето на девизните кредити на домаќинствата.

Од аспект на рочноста, долгорочното кредитирање е главен двигател на растот на кредитната активност во вториот квартал од 2018 година. Долгорочните кредити остварија квартален раст од 5.919 милиони денари (или 2,6%), со учество од 80,1% во структурата на вкупните кредити, додека нивното учество во растот на вкупните кредити изнесува 74,8%. Најголемиот дел (71,4%) од растот на долгорочните кредити се должи на кредитите на домаќинствата⁷⁴. Зголемената кредитна активност делумно произлезе и од растот на краткорочните кредити (1.448 милиони денари, или за 2,7%), којшто, пак, во најголем дел (70,8%) се должи на растот на краткорочните кредити на нефинансиските друштва, каде што денарските кредити имаат поголем придонес (54,4%) во споредба со придонесот (22,6%) на девизните кредити.

⁷¹ Денарските кредити на домаќинствата на квартална основа се поголеми за 3.357 милиони денари (или за 4,4%), додека кварталниот раст на денарските кредити на нефинансиските друштва изнесува 1.378 милиони денари (или 1,5%).

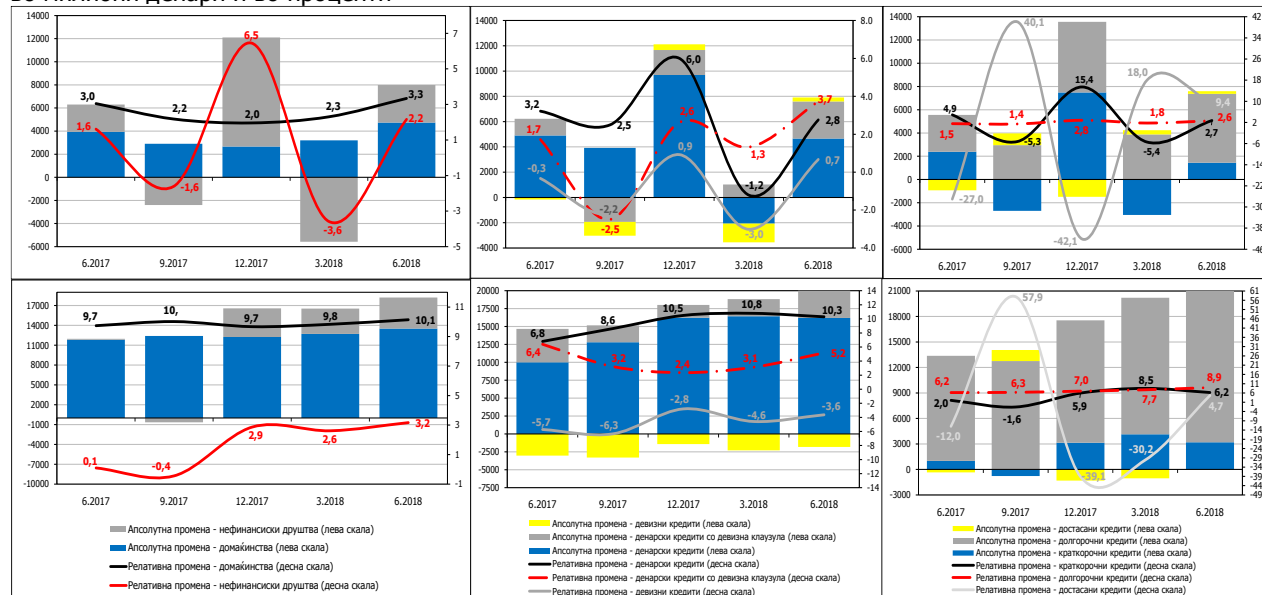
⁷² Денарските кредити со девизна клаузула на квартална основа се зголемија за 2.931 милион денари (или за 3,7%).

⁷³ Девизните кредити остварија квартален раст од 320 милиони денари (или 0,7%), каде што придонесот на кредитите на домаќинствата изнесува 84,2%.

⁷⁴ Долгорочните кредити на домаќинствата квартално растат за 4.225 милиони денари, што во најголем дел произлезе од растот на денарските кредити (за 2.777 милиони денари).

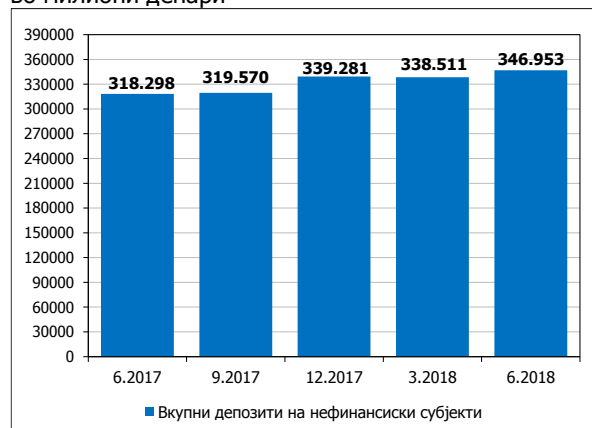

Графикон бр. 66 Квартален (горе) и годишен (долу) раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 67 Состојба на депозитите на нефинансиските субјекти во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.2. Депозити на нефинансиските субјекти

По падот остварен во првиот квартал од 2018 година, во второто тримесечје од годината, депозитите на нефинансиските субјекти остварија раст, којшто во поголем дел произлезе од зголемувањето на корпоративните депозити. Кварталниот раст на вкупната депозитна база на банките изнесува 8.442 милиона денари, или 2,5%, додека растот на годишна основа достигна 9% (6,5%, заклучно со 31.3.2018 година). Депозитите на нефинансиските друштва остварија квартален раст од 4.162 милиона денари (или 4,7%). Домаќинствата, коишто се најзначајниот депонент во македонскиот банкарски систем (со учество од 69,5% во вкупните депозити), во вториот квартал од 2018 година, ги зголемија своите средства во банките за 3.370 милиони денари, или за 1,4%. За разлика од кварталната промена којашто беше условена од корпоративните депозити, годишната динамика на депозитната база на банките во поголем дел (или 60,9%) произлезе од

Графикон бр. 68
Промена на депозитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

депозитите на домаќинствата, чијшто раст од 17.465 милиони денари (или 7,8%) беше значително повисок од годишниот раст на корпоративните депозити, којшто изнесува 9.614 милиони денари (или 11,5%).

Во вториот квартал од 2018 година, депозитите во странска валута растеа малку побрзо во споредба со денарските депозити, иако учеството на денарските депозити во вкупната депозитна база на банките (коешто изнесува 56,1%) и натаму е најголемо. Кварталниот раст на денарските депозити изнесува 4.132 милиона денари (или 2,2%) и во најголем дел (63,5%) произлегува од депозитите на нефинансиските друштва. Депозитите во странска валута остварија малку поголем квартален раст од 4.286 милиони денари, или 2,9%, во кој придонесот на депозитите на домаќинствата (57,4%) е поголем од придонесот на корпоративните депозити (35,4%).

Графикон бр. 69
Структура на вкупните депозити, според секторот (лево) и валутата (средина) и рочноста (десно)
во проценти

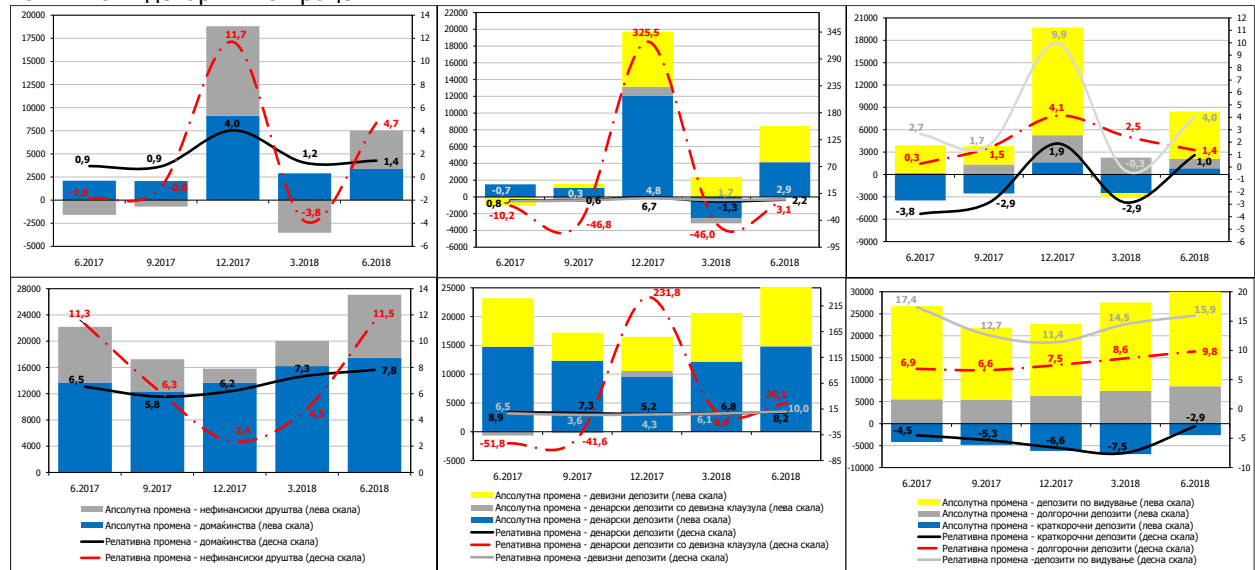
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 70

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот, валутата и рочноста

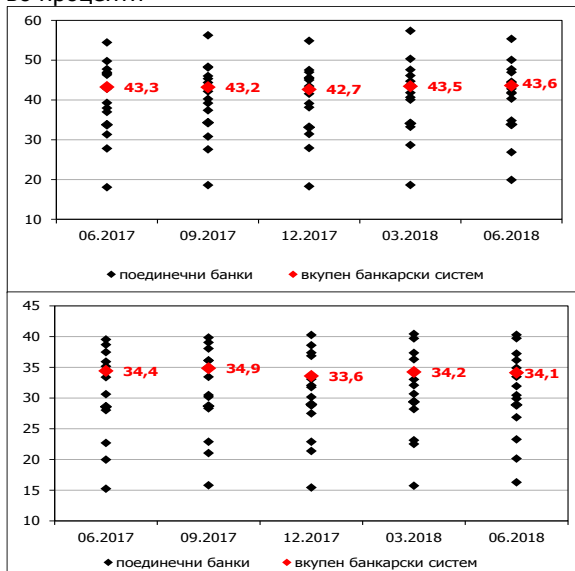
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 71

Учество на вкупните девизни депозити (горе) и на девизните депозити на домаќинствата (долу) во вкупните депозити на банкарскиот систем во проценти

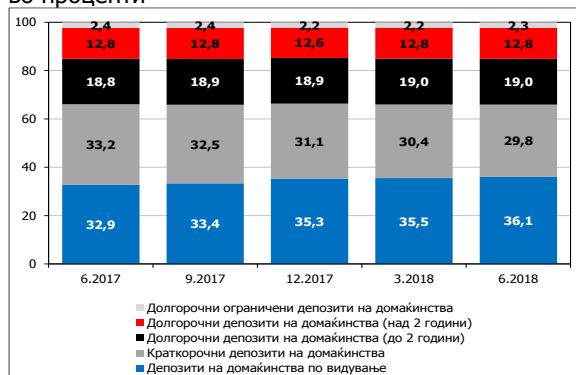
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од почетокот на 2015 година, водството во растот на депозитите го презедоа депозитите по видување, коишто сè уште се најбрзорастечката компонента во рочната структура на вкупните депозитите. Така, во вториот квартал од 2018 година, депозитите по видување се зголемија за 6.351 милион денари (или 4%). Малку повеќе од половината од овој раст (51,1%) произлегува од корпоративните⁷⁵ депозити. Истовремено, депозитите по видување на домаќинствата забележаа раст од 2.701 милион денари (или 3,2%), најмногу како резултат на девизните депозити. Долгорочните депозити остварија солиден квартален раст, но побавен од растот во претходниот квартал, а краткорочните депозити забележаа зголемување по подолг период на надолно движење. Долгорочните депозити остварија квартален раст од 1.271 милион денари (или 1,4%), којшто во целост е условен од

⁷⁵ Кварталното зголемување на депозитите по видување на претпријатијата изнесува 3.248 милиони денари (или 4,9%) и произлегува од растот на денарските депозити (за 1.739 милиони денари, или за 3,7%) и растот на девизните депозити за 1.501 милион денари, или 7,5%.

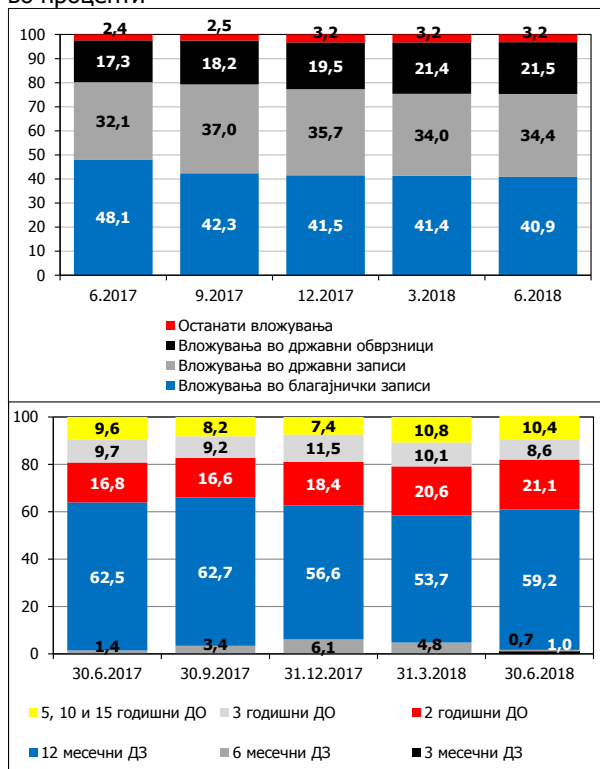

Графикон бр. 72
Рочна структура на депозитите на домаќинствата во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73 Структура на портфолиото на хартии од вредност (горе) и рочна структура на вложувањата во државни хартии од вредност (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

депозитите на домаќинствата⁷⁶. Краткорочните депозити бележат позитивна стапка на промена, којашто во вториот квартал од 2018 година изнесува 1% (820 милиони денари), целосно како резултат на депозитите на нефинансиските друштва.

2.3. Останати активности

Во услови на ограничени инвестициски алтернативи, во структурата на портфолиото на хартии од вредност на банкарскиот систем преовладуваат благајничките записи и должничките хартии од вредност издадени од Република Македонија. Вложувањата на банките во хартии од вредност⁷⁷ (според нето сметководствената вредност), во вториот квартал од 2018 година, забележаа зголемување за 765 милиони денари (или 1,3%), додека нивното учество во вкупната актива на банките изнесува 12,9% и е непроменето во споредба со 31.3.2018 година. Растот на вложувањата на банките во државни записи (за 518 милиони денари, или за 2,5%), имаше најголем придонес во растот на вкупното портфолио на хартии од вредност на банките. Квартално зголемување се забележа и кај вложувањата на банките во домашни долгорочни должнички хартии од вредност (кај двегодишните државни обврзници) за 233 милиони денари, или за 1,8%. Вложувањата на банките во благајнички записи минимално се зголемија (за 15 милиони денари, или за 0,1%).

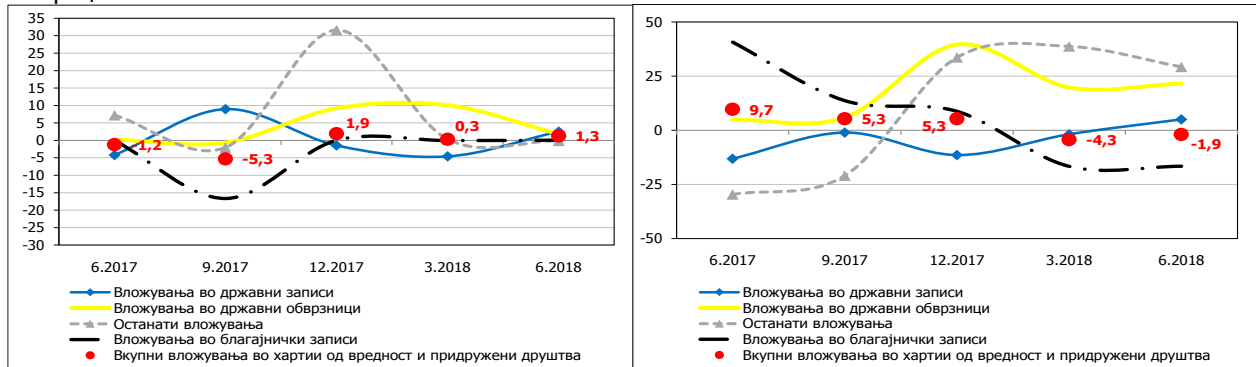
⁷⁶ Кварталниот раст на долгорочните депозити на домаќинствата изнесува 1.290 милиони денари (или 1,6%), каде што придонесот на денарските депозити изнесува 46,4%, а придонесот на девизните депозити изнесува 53,6%.

⁷⁷ Вклучително и вложувањата во придружени друштва.

Графикон бр. 74

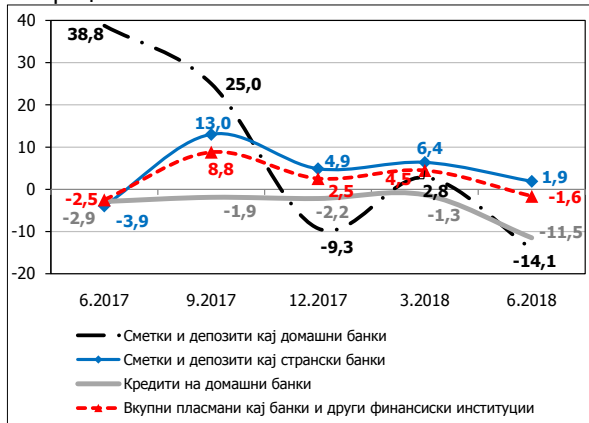
Квартална (лево) и годишна (десно) промена на портфолиото на хартии од вредност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 75

Квартална промена на пласманите кај финансиските институции во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Големата променливост на стапката на раст на сметките и депозитите кај домашни банки се должи на малиот износ на овие средства.

Со оглед на малиот обем на меѓубанкарско работење (вкупните пласмани кај домашните банки учествуваат со 2,5% во вкупната актива на банкарскиот систем), промените кај пласманите и обврските кон домашните банки вообичаено произлегуваат од кредитите во странска валута коишто се пласирани кај домашните банки преку „МБПР“ АД Скопје (на овие кредити отпаѓаат 81,6% од вкупните пласмани кај домашните банки на банкарскиот систем).

Банките во Република Македонија претежно ги извршуваат своите активности на домашниот пазар. Оттука, побарувањата и обврските од/кон нерезидентите се на ниско ниво и на нив отпаѓаат 8,3%⁷⁸ и 7,2%⁷⁹, соодветно, од вкупната актива/извори на средства. На страната на побарувањата од нерезиденти преовладуваат (со повеќе од 95%) пласманите на средства на сметки и депозити во странски банки. Токму растот на краткорочните депозити во странски банки во вториот квартал од 2018 година целосно придонесе за зголемувањето на вкупните побарувања од нерезиденти (за 464 милиони денари или за 1,3%). На страната на обврските, обврските кон матичните субјекти

⁷⁸ Анализирани по поединечна банка, учеството на побарувањата на банките од нерезидентите во вкупната актива се движи во интервал од 1,5% до 20,5%.

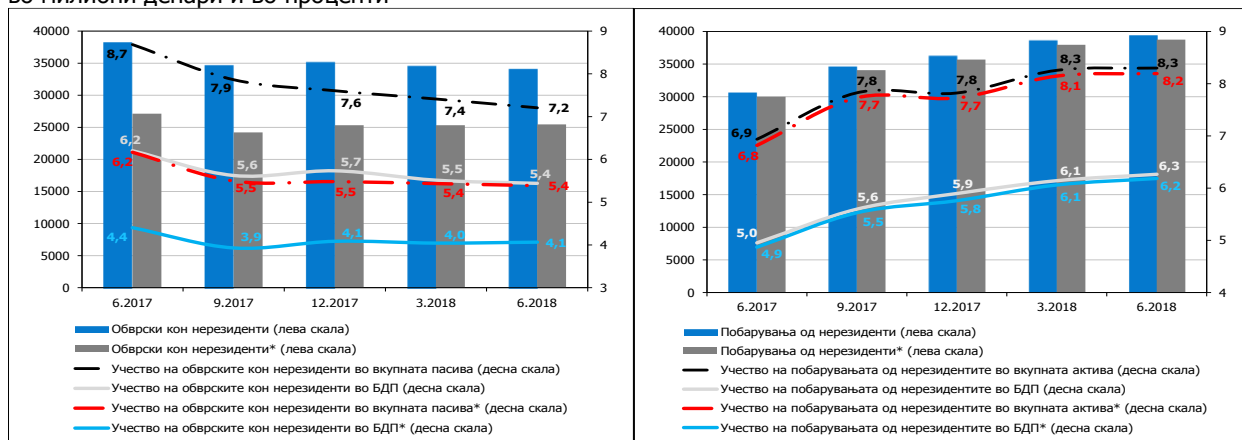
⁷⁹ Анализирани по поединечна банка, учеството на обврските на банките кон нерезидентите во вкупната пасива се движи во интервал од 0,1% до 15,9%. „МБПР“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

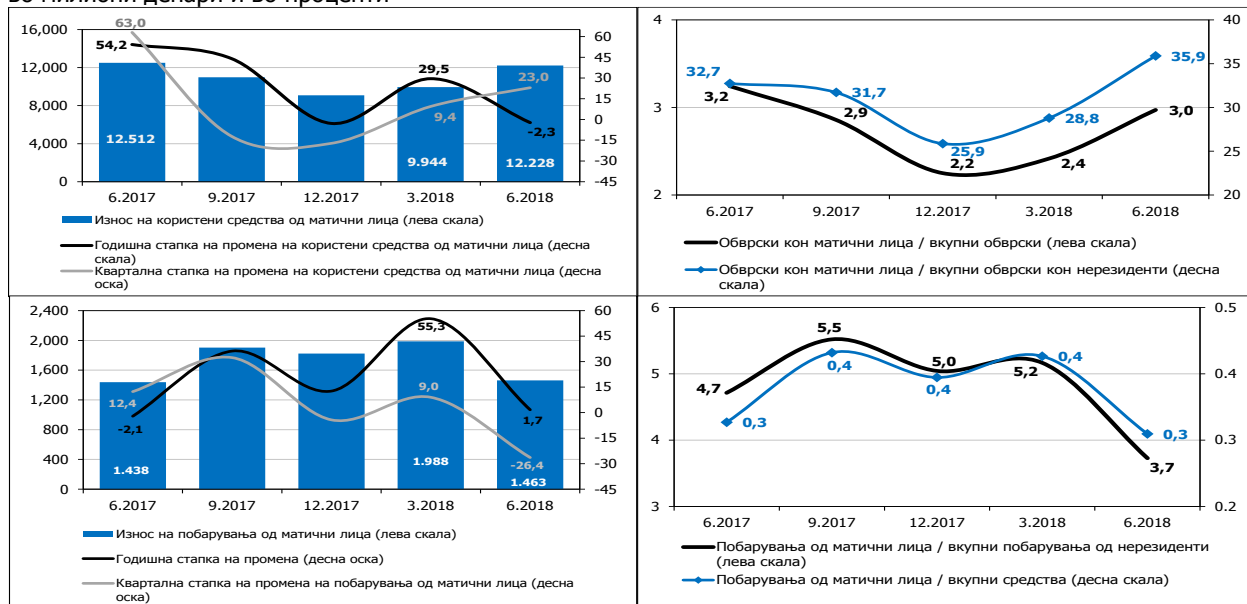
имаат највисоко поединечно учество во вкупните обврски кон нерезидентите (35,9%, на 30.6.2018 година), по кои следат обврските на МБПР кон меѓународните финансиски институции (25,3%, на 30.6.2018 година). Во вториот квартал од 2018 година, обврските кон нерезидентите забележаа намалување од 464 милиони денари (или за 1,3%), најмногу како последица на намалените обврски врз основа на краткорочни депозити кај една голема банка и врз основа на субординирани инструменти, присутно исто така кај една голема банка.

Графикон бр. 76
Обврски (лево) кон и побарувања од (десно) нерезидентите
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77
Обврски (горе) и побарувања (долу) кон/од матичните лица на банките
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Активностите на домашниот банкарски систем не зависат од извори на финансирање коишто потекнуваат од матичните субјекти на банките, иако се забележуваат разлики по поединечни банки. Побарувањата на банкарскиот систем од матичните субјекти на банките се незначителни (учествуваат со 0,3% во вкупната актива на 30.6.2018 година) Така, на 30.6.2018 година, учеството на обврските кон матичните субјекти изнесува само 2,6% од вкупните извори на средства на банкарскиот систем, додека по поединечна банка ова учество се движи од 0,6% до 16%. Во структурата на обврските кон матичните субјекти највисоко е учеството на краткорочните депозити (37,4%), по кои следат обврските врз основа на субординирани инструменти (29,9%) и долгорочните кредити (20%). Во вториот квартал од 2018 година, обврските кон матичните субјекти забележаа солиден раст од 2.284 милиони денари (или за 23%), што е најмногу присутно кај една банка, а произлегува од зголемувањето на обврските врз основа на депозити и кредити кон матичниот субјект на банката.

2. Профитабилност

Во првото полугодие од 2018 година, профитабилноста⁸⁰ и успешноста на работењето на банките беше значително подобрена. Добивката на банките е речиси двојно повисока во споредба со истиот период од 2017 година. Најголем придонес во растот на добивката имаа намалените трошоци за исправка на вредноста поради високиот износ на ослободена исправка на вредноста на финансиските средства и растот на другите редовни приходи од групата на некаматните приходи. Со изолирање на ефектот од овие настани подобрувањето на профитабилноста во однос на првото полугодие од 2017 година би било поумерено.

Нето каматните приходи се намалија незначително, под влијание на посиленото намалување на апсолутниот износ на каматни приходи од намалувањето на каматните расходи. Ова соодветствува со натамошното намалување на пондерираните⁸¹ каматни стапки на банките, при што намалувањето (во споредба со истиот период од 2017 година) е поизразено кај активните каматни стапки.

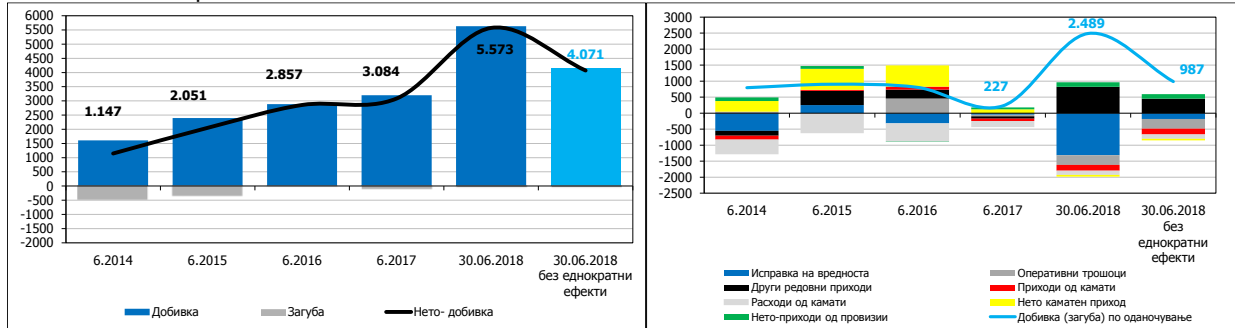
1.5 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

Добивката на банкарскиот систем во првите шест месеци од 2018 година е речиси двојно повисока во споредба со истиот период од 2017 година. Ваквиот раст на добивката во најголем дел се должи на настани од првиот квартал од годината, односно на наплатата на поголем износ на нефункционални побарувања, како и остварена капитална добивка од продажба на капитален влог. Дури и со изземање на ефектот од овие настани, добивката за првото полугодие од годината е повисока (за 32,0%) од минатогодишното прво полугодие, за што придонесуваат неколку продажби на преземен имот во првото полугодие, како и наплата на побарувања. Анализирани по одделни групи банки, сите групи прикажаа добивка, дури и ако при анализата се исклучат еднократните настани. За споредба, на крајот од првото полугодие од 2017 година, групата мали банки прикажала загуба.

⁸⁰ Сите податоци во овој дел од извештајот, коишто произлегуваат од билансот на успех на банките (приходи, расходи, добивка, загуба, итн.) се однесуваат на првите шест месеци од 2018 година, а нивната големина се споредува со истиот период од претходната или некоја друга година. Податоците коишто произлегуваат од билансот на состојба (актива, кредити, депозити, капитал итн.) или оние поврзани со висината на активните и пасивните каматни стапки, во овој дел од извештајот, се презентирани како просек од состојбите за првите шест месеци од 2018 година и таквиот просек се споредува со просекот пресметан за првите шест месеци од 2017 или од некоја друга година. Доколку презентацијата на податоците е направена на друга основа, различна од споменатава, тоа е нагласено во текстот.

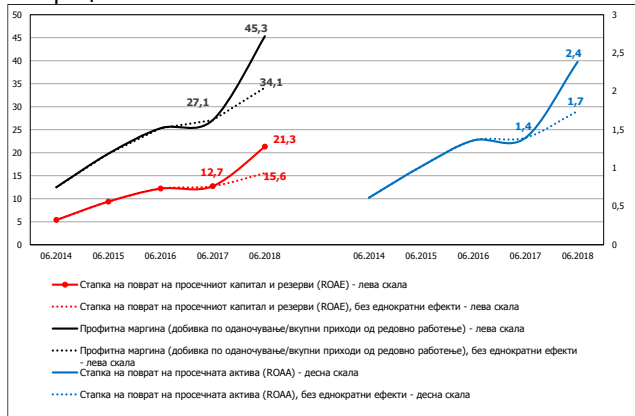
⁸¹ Каматните стапки на сметководствената состојба на кредитите и депозитите се пресметуваат како пондерирани просеци на каматните стапки (ГДС) коишто се применуваат на сметководствената состојба на кредитите и депозитите на последниот ден во месецот за кој се известува. Откако ќе се пресмета ГДС за секој поодделен кредит/депозит, се пресметува просечната пондерирана каматна стапка. При пресметувањето на ГДС се вклучува сметководствената состојба на депозитите/кредитите на последниот ден од календарскиот месец за кој се известува. Податоците за висината на каматната стапка за договорите за кредитите/депозитите коишто во некој период во текот на извештајниот месец биле активни, меѓутоа заклучно со последниот ден од календарскиот месец престанале да важат, односно дошло до целосна отплата на кредитот, односно исплата на депозитот, не се опфатени во пресметката.

Графикон бр. 78 Нето-добивка по оданочување (лево) и годишна промена на главните приходи и расходи (десно) во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

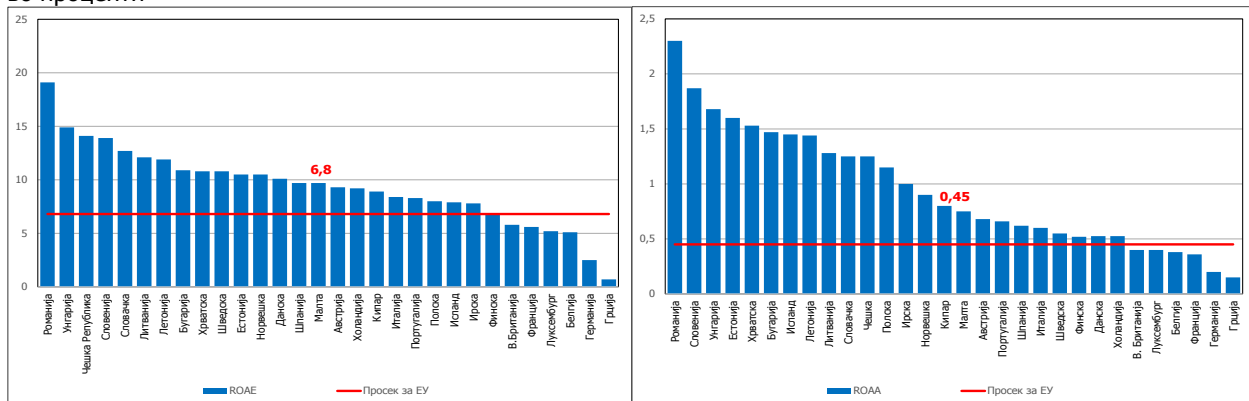
Графикон бр. 79 Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Зголемената добивка во првите шест месеци од 2018 година се одрази позитивно врз показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем. Стапките на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви⁸², како и профитната маргина на банкарскиот систем, во првото полугодие од 2018 година, се значително зголемени, во споредба со истиот период од минатата година. Показателите за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем и одделните групи банки се презентирани во анексите кон овој извештај.

Графикон бр. 80 Стапка на поврат на капиталот (лево) и стапка на поврат на активата (десно), споредбена анализа во проценти

Извор: ЕБА.

Податоците се за 31.3.2018 година.

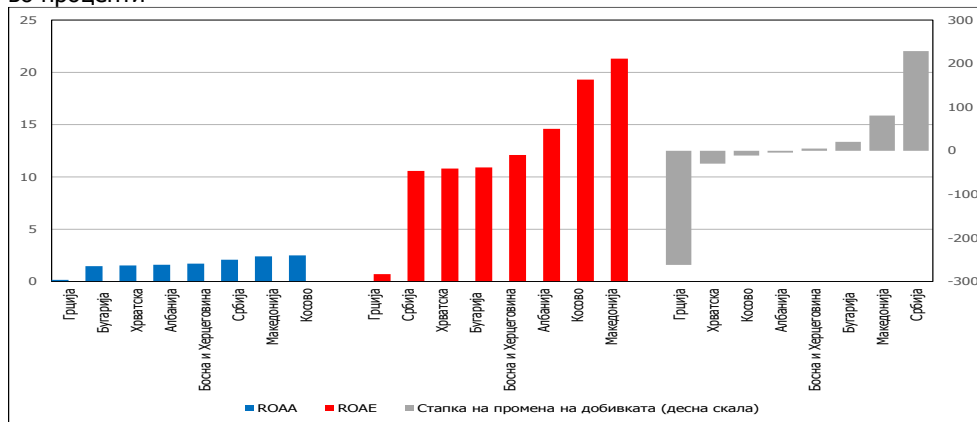
⁸² Просечната актива и капиталот и резервите се пресметани како просек од состојбата на активата, односно капиталот и резервите на анализиранит датум и 31.12. од претходната година.

Во споредба со повеќето земји од ЕУ и со просекот за ЕУ, банкарскиот систем во Република Македонија има повисока стапка на поврат на капиталот и на активата⁸³. Во споредба со земјите од регионот, банкарскиот систем на Македонија има највисока стапка на поврат на капиталот, додека според повратот на активата и годишниот раст на добивката, таа е втора на листата од анализираните земји.

Графикон бр. 81

Стапка на поврат на активата, капиталот и годишна промена на добивката во проценти

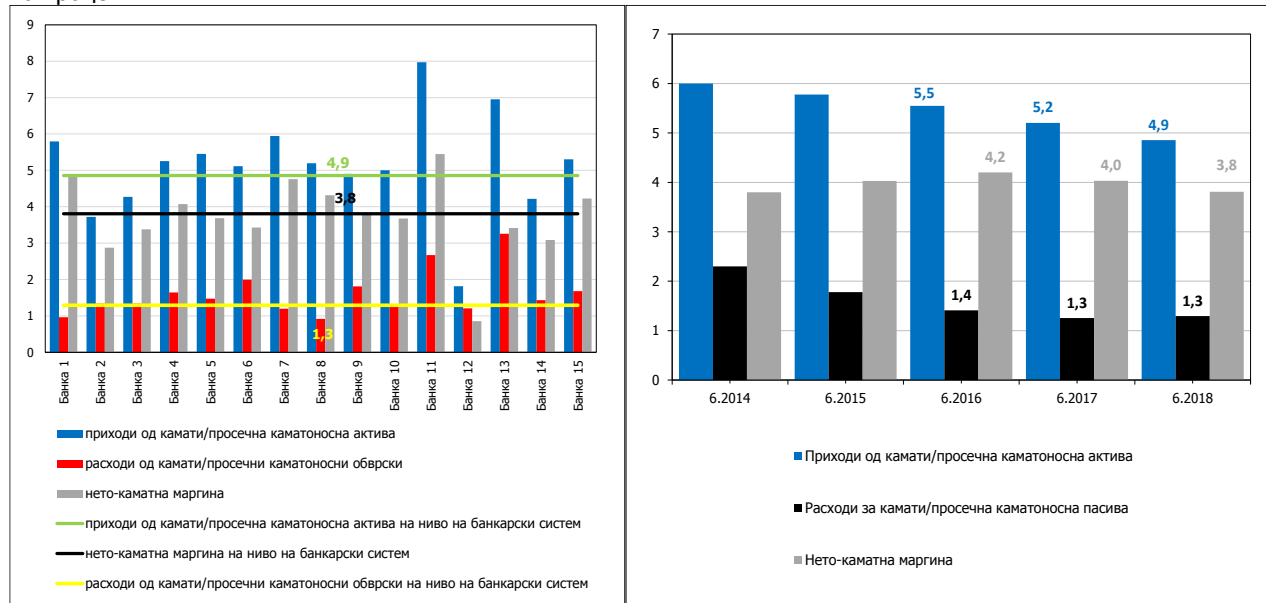

Извор: ЕБА, интернет-страниците на централните банки и ММФ.

Забелешка: Податоците за Македонија, Босна и Херцеговина, Албанија и Косово се за вториот квартал од 2018 година, а за Бугарија, Грција и Хрватска се за првиот квартал од 2018 година и за Србија за 2017 година.

Графикон бр. 82

Нето каматна маргина по одделна банка (лево)* и на ниво на банкарски систем (десно), со состојба на 30.6.2018 година во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Показателите на ниво на банкарскиот систем се презентирани со линии.

⁸³ И со изземање на ефектите од еднократните настани, банкарскиот систем на Република Македонија има една од највисоките стапки на поврат на капиталот (со исклучок на Романија) и на активата (со исклучок на Романија и Словенија).

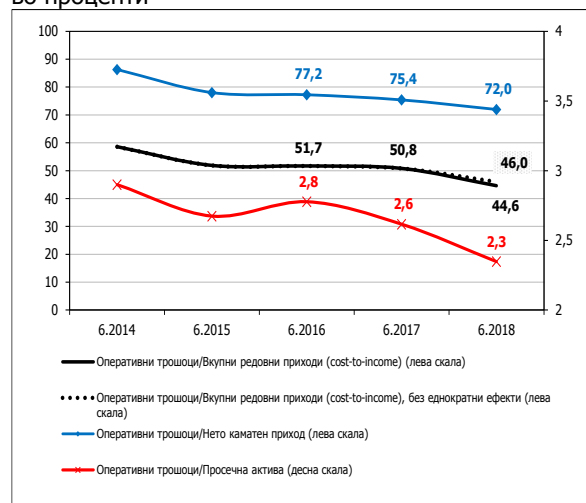
Стапката на нето каматната маргина, што банките ја остварија од кредитно-депозитната активност, се намали за 0,2 процентни поена во споредба со стапката во првата половина од минатата година. Намалувањето на каматната маргина е одраз на растот на просечната каматносна актива (за 5,2%), наспроти падот на нето каматните приходи (за 0,7%), што услови банките да остварат помал принос од каматносна актива (4,9% наспроти, 5,2% во првото полугодие од 2017 година). И во ова полугодие, вкупните каматни приходи на банките се намалија за 183 милиони денари, или за 1,9%⁸⁴, во услови на зголемена кредитната активност, но надолен тренд на активните каматни стапки. Истовремено, намалување забележаа и каматните расходи за 6,0% (или за 133 милиони денари)⁸⁵, а нето каматниот приход се намали незначително (за 0,7%, или за 50 милиони денари). **Кредитно-депозитната активност на банките со домаќинствата имаше најголем придонес во остварувањето на нето каматната маргина.** Придонесот на кредитната активност со секторот „домаќинства“ во вкупниот раст на просечната каматносна актива на банкарскиот систем е со високи 67,7%. Сепак, и покрај зголемувањето на каматните приходи од работењето со домаќинствата (за 229,4 милиони денари, или за 5,1%)⁸⁶, намалувањето на вкупните каматни приходи е последица на намалените каматни приходи од кредитната активност со секторот нефинансиски

друштва (коишто се помали за 267,5 милиони денари, или за 7,0%). Намалувањето на каматните расходи се забележува кај сите сектори, но најзначајниот дел произлегува од секторот „домаќинства“, чишто каматни расходи бележат пад од 7,0% (или за 81,7 милиони денари)⁸⁷.

Намалувањето на оперативните трошоци за 300 милиони денари (или за 5,2%) овозможи подобрување на сите показатели за оперативната ефикасност на банкарскиот систем. Намалувањето на оперативните трошоци главно се должи на преполовениот трошок за премии за осигурување депозити⁸⁸ и на исклучувањето на посебната резерва за вонбилансна изложеност од структурата на оперативните трошоци⁸⁹.

Графикон бр. 83

Показатели за оперативната ефикасност во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁸⁴ На 30.6.2017 година, каматните приходи на банките беа помали за 0,7%, или за 71 милион денари.

⁸⁵ За споредба, каматните расходи во првото полугодие од 2017 година во однос на истиот период од 2016 година се намалија за 8%, додека намалувањето во првото полугодие од 2016, 2015 и 2014 година изнесуваше 19,1%, 17,2% и 11,2%, соодветно.

⁸⁶ Иако поскромно, зголемување забележаа и каматните приходи од работењето со нерезиденти (за 50,7 милиони денари, или за 90,4%) и каматните приходи од работењето со непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (за 1,5 милиони денари, или за 23,5%).

⁸⁷ Намалување на каматните расходи имаше и кај останатите сектори, со исклучок на каматните расходи од нерезидентите коишто забележаа мал раст од 1,1 милиони денари, или за 0,3%. Така, намалувањето на каматните расходи изнесува: 34 милиони денари, или 12,3% кај нефинансиските друштва, 12,3 милиони денари, или 79,4% кај државата, 2,8 милиони денари, или 0,7% кај финансиските друштва, 3,3 милиони денари, или 13,4% кај непрофитните институции.

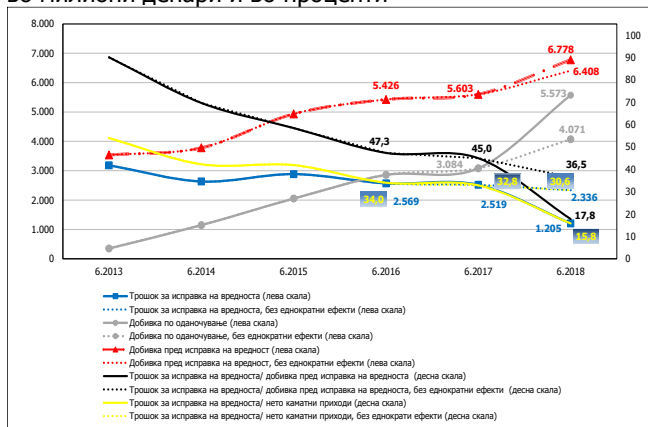
⁸⁸ Од ноември 2017 година, премијата за осигурување на депозитите се намали од 0,5% на 0,25%.

⁸⁹ Почнувајќи од 1.1.2018 година, согласно со МСФИ 9 финансиски инструменти, посебната резерва за потенцијални кредитни загуби од вонбилансна изложеност (заедно со соодветните ослободувања на оваа резерва) ќе се евидентира како дел од трошоците за исправка на вредноста, а не како дел од оперативните трошоци на банките. Доколку се из земе ова прегрупирање, оперативните трошоци би забележале раст за 110 милиони денари, или за 1,9%.

Графикон бр. 84

Показатели за учеството на трошоците за исправка на вредноста во добивката и во нето каматните приходи во милиони денари и во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

добивката, но нивниот придонес е помал и изнесува 5,7%. Придонесот на нето каматните приходи е негативен.

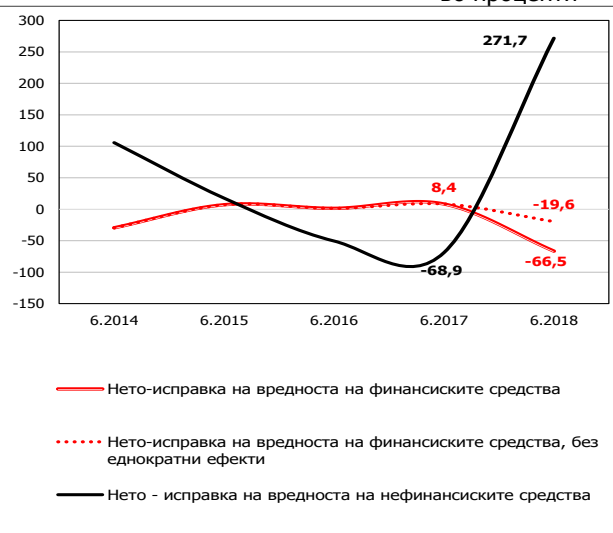
Графикон бр. 85

Износ на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (лево) и годишни стапки на промена на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (десно)

во милиони денари

во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првите шест месеци од 2018 година, трошоците за исправката на вредноста на финансиските средства се значително помали (за 66,5%, или 1.604

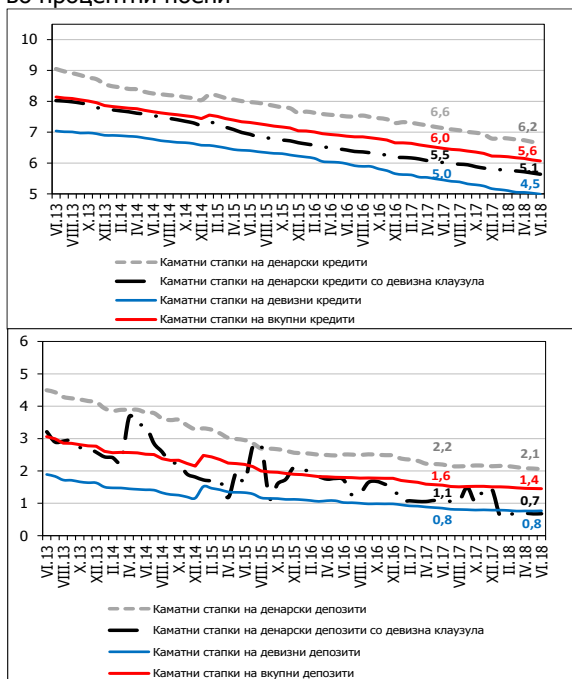
⁹⁰ Вкупните приходи од редовното работење ги вклучуваат нето каматните приходи, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи.

⁹¹ Остварената капитална добивка произлегува од продажбата на преземен имот и на капитален влог.

милиони денари) во споредба со истиот период од 2017 година, со што придонесоа со речиси 65% во растот на добивката на банкарскиот систем. Наплатата на позначителен износ на нефункционални побарувања од страна на неколку банки во првиот квартал од 2018 година е главната причина за ослободувањето значителен износ на исправка на вредноста и за намалувањето на нето-исправката на вредноста на финансиските средства⁹². Од друга страна, трошокот за исправката на вредноста на нефинансиските средства забележа зголемување, поради регулаторната обврска за постепено „оштетување“ на преземените средства, во период од пет години.

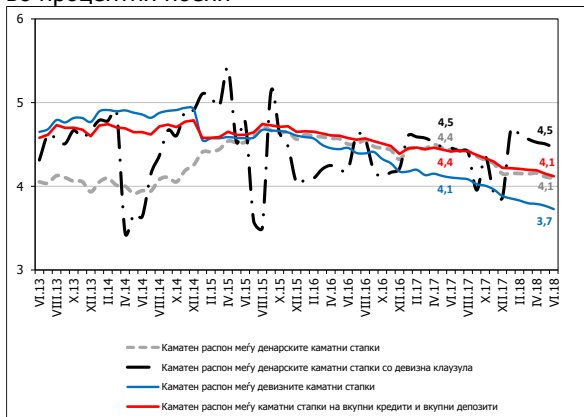
1.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Графикон бр. 86 Активни (горе) и пасивни каматни стапки (долу) во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 87 Каматен распон во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во второто полугодие од 2018 година, каматните стапки на банките и натаму се намалуваат. Во периодот декември 2017 – јуни 2018 година, активните и пасивните каматни стапки се намалија за 0,2 процентни поена и 0,1 процентен поен, соодветно. Во споредба со истиот период од 2017 година, пондерираните активни и пасивни каматни стапки се намалија за 0,4 и 0,1 процентни поени, соодветно.

Во јуни 2018 година, распонот помеѓу каматните стапки на вкупните кредити и депозити изнесува 4,1 процентен поен, што е намалување за 0,3 процентни поени во однос на истиот период од 2017 година. Стеснувањето на каматниот распон произлегува од позначителното намалување на активните стапки во однос на пасивните каматни стапки. Каматните распони имаат умерен надолен тренд⁹³.

⁹² Исправката на вредноста на финансиските средства се намалува (за 19,6%, или за 472 милиона денари) и со изземање на ефектот од оваа наплата.

⁹³ Големата променливост на распонот во денари со девизна клаузула, се должи на каматните стапки за депозитите во денари со девизна клаузула, поради многу ретката застапеност на овој депозитен производ. На годишно ниво овој каматен распон е непроменет и изнесува 4,5 п.п.

АНЕКСИ